

BAKI BEYNƏLXALQ
MULTİKULTURALİZM MƏRKƏZİ

BAKU INTERNATIONAL MULTICULTURALISM CENTRE

Αρχισυντάκτης:

Καμάλ Αμπντουλλά
Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου
του Διεθνούς Κέντρου Πολυπολιτισμικότητας του Μπακού
Ακαδημαϊκός

Συντακτική επιτροπή:

Ισά Γκαμπιμπειλή (ακαδημαϊκός),
Αζάντ Μαμέντοβ (καθηγητής),
Ασίφ Γκαντζιέβ (καθηγητής), Οκτάϊ Σαμέντοβ (λέκτορας),
Τελμάν Καζίμοβ (λέκτορας), Γκισμάτ Ρουστάμοβ,
Σαρράτ Γκουσεΐνοβ, Ρεβάν Γκασάνοβ

Επιμέλεια μετάφρασης στην Ελληνική γλώσσα:

Σαΐντα Μεχντίεβα

Υπεύθυνη έκδοσης στην Ελληνική γλώσσα:

Όλγα Οσυπένκο-Σιούτη

Στο οπισθόφυλλο τοποθετήθηκαν οι φωτογραφίες των δύο
μορφών του Αζέρου γλύπτη και λαϊκού ζωγράφου
Γκορούς Μπαμπάγιεβ παρμένες από το έπος του
«Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ».
Φωτογράφος: Αχμέντ Μουχτάροβ

ISBN: 978-9952-28-264-1

© ΔΚΠΜ, 2015

Η έκδοση του παρόντος βιβλίου εμπίπτει στη σειρά εκδηλώσεων που προβλέπονται από το Διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν κι εκδόθηκε από το Διεθνή Κέντρο Πολυπολιτισμικότητας του Μπακού σε ακόλουθες γλώσσες:

Αζερική	Αβαρική	Αγγλική	Αραβική	Αρμενική
Γαλλική	Γερμανική	Γεωργιανή	Γιαπωνέζικη	Εβραϊκή
Ελληνική	Ινδική	Ιταλική	Κινεζική	Κουρδική
Λεζγική	Ουγγρική	Ουκρανική	Περσική	Ρωσική
Talysh	Tat	Τουρκική	Udi	Khinaliq *

Το παρόν βιβλίο θα εκδοθεί στην Ισπανική, Πορτογαλική, Ινδονησιακή, Ολλανδική, Πολωνική, Τσεχική, Βουλγαρική και πολλές άλλες γλώσσες στο μέλλον.

Το Διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν για την διεξαγωγή της επετείου των 200ων χρόνων από την πρώτη μετάφραση και έκδοση του “Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ” στη Γερμανική γλώσσα

Το 2015 συμπληρώνονται 200 χρόνια από την ανεύρεση και την έκδοση του έπους “ Το Βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ” από τον Γερμανό επιστήμονα κι ανατολιστή Ερρίκο Φρειδερίκο φον Ντιτς. Δεδομένου ότι το έπος αναγνωρίστηκε από την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα, κατέχει μοναδική θέση ανάμεσα στους πολιτισμικούς θησαυρούς του Αζερικού έθνους κι αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της εθνικής και πνευματικής μας ταυτότητας.

Στη διάρκεια πολλών ετών διεξήχθησαν πολυάριθμες έρευνες, συνδεδεμένες με το έπος του “Ντεντέ Κορκούντ”, έχουν γίνει σημαντικά βήματα στον τομέα δημιουργίας του ξεχωριστού κλάδου, γνωστού ως Κορκουντολογία.

Λαμβάνοντας υπόψη την μεγάλη σημασία του έπους του «Ντεντέ Κορκούντ» για τη διατήρηση της εθνικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανατροφή των επόμενων γενεών στο πνεύμα του Αζερισμού, με σκοπό την εξασφάλιση της συστηματικής λειτουργίας της Κορκουντολογίας και σύμφωνα με το παράρτημα 32 του άρθρου 109 του Συντάγματος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, διατάζω:

1. Στο Υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, σε συνεργασία με το Υπουρ-

γείο Παιδείας και την Εθνική Ακαδημία Επιστημών του Αζερμπαϊτζάν, λαμβάνοντας υπόψη τις προτάσεις του Διεθνούς Κέντρου Πολυπολιτισμικότητας του Μπακού, του ιδρύματος «Γνώση» του Προέδρου της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν και της Ένωσης Συγγραφέων του Αζερμπαϊτζάν, να προετοιμάσουν και να παρουσιάσουν προς έγκριση στο Υπουργικό Συμβούλιο της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν, το πρόγραμμα εκδηλώσεων με αφορμή την επέτειο των 200ων χρονών από την πρώτη μετάφραση της έκδοσης του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» από τον Γερμανό επιστήμονα Φρειδερίκο φον Ντιτς, που αναγνωρίστηκε από την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα.

2. Το Υπουργικό Συμβούλιο της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν να λύσει τα σχετικά ζητήματα που προκύπτουν από το παρόν διάταγμα.

Ιλχάμ Αλίγιεβ,
Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν

πόλη Μπακού, 20 Φεβρουαρίου 2015

Ερρίκος Φρειδερίκος φον Ντιτς

(1751-1817)

Με αγάπη στον φον Ντιτς...

Το 1815, ο γνωστός Γερμανός διπλωμάτης και ανατολιστής, ο Ερρίκος Φρειδερίκος φον Ντιτς μετέφρασε ένα αρχαίο χειρόγραφο του Αζερικού (Ογουζικού) έπους «Το βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ» στα Γερμανικά. Ο φον Ντιτς, την εποχή που δούλευε ως Πρέσβης της Πρωσίας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, ανάμεσα σε διάφορα βιβλία που έχει συλλέξει για την Ανατολή, έδωσε την ιδιαίτερη προσοχή του σε αυτό το χειρόγραφο. Οι ήρωες και οι ιστορίες αυτού του βιβλίου του θύμιζαν έντονα τους αρχαίους ελληνικούς μύθους, με αρκετές ομοιότητες και παραλληλισμούς. Γι' αυτόν τον λόγο, απ' όλες τις ιστορίες του «Ντεντέ Κορκούντ», επέλεξε να μεταφράσει και να εκδώσει μόνο το «Μύθο για το πως ο Μπασάτ σκότωσε τον (Κύκλωπα) Τεπεγκιόζη». Η ομοιότητα του ήρωα Μπασάτ με τον Οδυσσέα κι η ομοιότητα του Τεπεγκιόζη με τον Πολύφημο έδωσαν ευκαιρία στον φον Ντιτς να μεταφέρει τη λογοτεχνική αξία του έπους του «Ντεντέ Κορκούντ» από τις αρχαίες εποχές ως τις μέρες μας.

Ο φον Ντιτς εξέδωσε την μετάφρασή του στο Βερολίνο. Η μετάφραση ξεκινάει με τον πρόλογο, που βασίστηκε στην λεπτομερή συγκριτική ανάλυση. Με αυτόν τον τρόπο το 1815 έγινε γνωστό «Το Βιβλίο του Ντεντέ

Κορκούντ» στην παγκόσμια επιστημονική κοινότητα. Στη συνέχεια οι Ιταλοί, Ρώσοι, Γάλλοι, Τούρκοι και Αμερικανοί επιστήμονες, εμπνευσμένοι από τον φον Ντιτς, δημιούργησαν τον ευρέως γνωστό, περιεκτικό και πλούσιο κόσμο της Κορκουντολογίας. Από τότε πέρασαν 200 χρόνια.

Στις 20 Φεβρουαρίου του 2015 γιορτάζουμε την επέτειο από την πρώτη έκδοση του προαναφερθέντος βιβλίου. Σε σχέση με αυτό το γεγονός, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας του Αζερμπαϊτζάν ο κ. Ιλχάμ Αλίεβ εξέδωσε ένα πολύ σημαντικό προεδρικό διάταγμα. Το εν λόγω διάταγμα εκφράζει την βαθιά εκτίμηση των απογόνων του Ντεντέ Κορκούντ προς τον γνωστό επιστήμονα και ανατολιστή, ο οποίος παράλληλα ήταν και διάσημος εκπρόσωπος του κινήματος ρομαντισμού στη Γερμανική φιλολογία του 19ου αιώνα. Αξίζει να αναφερθεί πως την επέτειο του 2015 γιορτάζει όχι μόνο το Αζερμπαϊτζάν, αλλά κι η παγκόσμια φιλολογία μαζί με την παγκόσμια κορκουντολογία.

Το εν λόγω βιβλίο που παρουσιάζουμε στους αναγνώστες μας περιέχει τον πρόλογο του φον Ντιτς κι έναν από τους 12 μύθους του «Ντεντέ Κορκούντ». Ο Γερμανός επιστήμονας επέλεξε τον «Μύθο για το πως ο Μπασάτ σκότωσε τον Τεπεγκιόζη». Παρά το γεγονός ότι έχουν περάσει 200 χρόνια από την πρώτη έκδοση του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» στο Βερολίνο, η υψηλή εκτίμηση που έχει προσδώσει μέσα απ' αυτό το έπος ο φον Ντιτς στην πνευματική δύναμη του Αζερικού λαού, αποτελεί και σήμερα επίκαιρο θέμα.

Δηλώνουμε πραγματικά περήφανοι για το γεγονός ότι ο πρόλογος του φον Ντιτς μαζί με ένα απόσπασμα από το αθάνατο έπος μας που πραγματεύεται τις πανανθρώπινες αξίες, μεταφράστηκαν κι εκδόθηκαν σε διάφορες γλώσσες του κόσμου. Πιστεύω ακράδαντα πως αυτό το βιβλίο που έχει εκδοθεί από το Διεθνές Κέντρο Πολυπολιτισμικότητας του Μπακού, ανεξάρτητα από την εθνικότητα και θρησκεία των αναγνωστών του, θα προκαλέσει ενθουσιασμό στις καρδιές τους, όπως προκάλεσε και στην καρδιά του φον Ντιτς πριν από 200 χρόνια.

Ο διάσημος επιστήμονας στο τέλος του προλόγου του που τον ονόμασε «Η σύγκριση του νεωστί ευρεθέντος Κύκλωπα τον Ογούζων με τον Ομηρικό» έγραψε ως εξής: «Η μετάφραση αυτή δεν είναι καθόλου μάταιος κόπος. Όσοι τη χρησιμοποιήσουν για να εξακριβώσουν τα σκοτεινά στοιχεία του παρελθόντος έστω και λίγο θα μας είναι ευγνώμονες». Έτσι ακριβώς και συνέβη.

Με πολλή αγάπη και σεβασμό στον Ερρίκο Φρειδερίκο φον Ντιτς και σε όλους τους κορκουντολόγους,

Καμάλ Αμπντουλλά

ΕΡΡΙΚΟΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΦΟΝ ΝΤΙΤΣ

*Η σύγκριση του νεωστί ευρεθέντος
Κύκλωπα των Ογούζων με τον
Ομηρικό*

*Το βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ.
Μύθος για το πως ο Μπασάτ
σκότωσε τον Τεπεγκιόζη*

Βερολίνο – 1815 / Μπακού – 2015

**Η ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΝΕΩΣΤΙ
ΕΥΡΕΘΕΝΤΟΣ
ΚΥΚΛΩΠΑ ΤΩΝ ΟΓΟΥΖΩΝ
ΜΕ ΤΟΝ ΟΜΗΡΙΚΟ**

Παρουσιάζει
ο Σύμβουλος και Ιεράρχης της Μυστικής Επιτροπής

Ερρίκος Φρειδερίκος φον Ντιτς

Χάλλε και Βερολίνο 1815

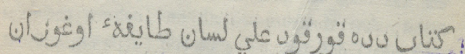
Ανάθεση της βιβλιοθήκης του ορφανοτροφείου
του Χάλλε

Ο ΤΕΠΕΓΚΙΟΖΗΣ Η Ο ΚΥΚΛΩΠΑΣ ΤΩΝ ΟΓΟΥΖΩΝ

από την Ταταρική-Τουρκική γλώσσα

1. Στην πρώτη σελίδα του χειρογράφου αναφέρεται ο ακόλουθος τίτλος:

کتاب دوه قورقون علي لسان طایفة اوغوزان

ο οποίος σημαίνει «Το βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ» στη γλώσσα των Ογούζων. Αποτελεί το υπ' αριθμόν 61ο μέρος ενός μικρού τόμου (in folio) από τα χειρόγραφα της Ανατολής που έχω στην προσωπική μου συλλογή. Το ίδιο χειρόγραφο παρά τα πολλά λάθη του, μπορεί να το βρει κανείς στη Βασιλική Βιβλιοθήκη της Δρέσδης, και συμπίπτει με το δικό μου πλήρως («Αναμνήσεις για τους Παύλους», μέρος 4, σ. 13, No. 86).

2. Ο προαναφερθέν τίτλος του βιβλίου δεν αναφέρεται στο περιεχόμενό του. Κατά συνέπεια είναι

σημαντικό ο αναγνώστης να διαβάσει το παρόν χειρόγραφο εξαιτίας των δυσκολιών που πιθανόν να προκύψουν.

3. Στη μικρή εισαγωγή του χειρογράφου αναφέρεται:

Όταν πλησίαζε η εποχή του Προφήτη (να του δώσει ειρήνη και έλεος ο Αλλάχ!) σε μια οικογένεια γεννήθηκε ο Κορκούντ Ατά, ο οποίος ήξερε καλά τη γενεαλογία των Ογούζων. Ό, τι και να έλεγε συνέβαινε κι έτσι προέβλεπε τα μελλοντικά γεγονότα. Ο ίδιος ο Θεός ενέπνεε την ψυχή του.

Ο Κορκούντ Ατά έλεγε: «Την τελευταία εποχή η εξουσία ξανά θα γυρίσει στους Καγίε και κανέναν δε θα την πάρει απ' τα χέρια τους.» Εδώ υπονοείται η εξουσία του γένους των Οθωμανών η οποία συνεχίζει ως τώρα και θα συνεχίσει ως την Ημέρα της Κρίσης. Αυτός εξέφραζε πολλές παρόμοιες ιδέες. Ο Κορκούντ Ατά έλυne όλες τις δυσκολίες των Ογούζων. Ό, τι και να ήθελε πραγματοποιούταν, δεν επιχειρούσαν τίποτα χωρίς τη συμβουλή του. Έπρατταν σύμφωνα με τα λεγόμενά του.

4. Μπορεί να καταλάβει κανείς από τον υπαινιγμό στο γένος των Οθωμανών ότι η εισαγωγή γράφτηκε την εποχή που η δυναστεία των Οθωμανών έχει ήδη εγκατασταθεί. Μπορούμε να συμπεράνουμε συνεπώς πως ο Κορκούντ Ατά ζούσε την εποχή του Μω-

άμεθ, που είναι προγενέστερη της ίδρυσης της δυναστείας των Οθωμανών. Στο βιβλίο μου «Ογούζναμέ» («Βιβλίο για τους Ογούζους») ανέφερα ότι από δω απορρέει το γεγονός ότι ο Κορκούντ Ντεντέ δεν μπορούσε να ζει πριν από τον 9ο αιώνα. Θα μιλήσω πρώτα για τα σημεία που δεν συμφωνούν με τα λεγόμενα και μετά θα προχωρήσω στην ανάλυση του περιεχομένου.

5. Η εισαγωγή περιέχει τους αφορισμούς του Κορκούντ Ντεντέ. Ο πρώτος απ' αυτούς λέει: Αν δεν επικαλεστείς τον Θεό, τα πράγματα δε θα σου πάνε καλά. Οι αφορισμοί στο χειρόγραφο μου πιάνουν περίπου μιάμιση σελίδα. Απ' ό, τι φαίνεται όλοι ή πιο συγκεκριμένα οι περισσότεροι προστέθηκαν εδώ χωρίς αλλαγές από τρίτο χέρι όπως και στο «Βιβλίο για τους Ογούζους».

6. Το κύριο μέρος του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» ξεκινάει μόνο από την πρώτη πρόταση της δεύτερης σελίδας. Ο Ντεντέ Κορκούντ είπε – ας δούμε, χάνε μου, τι είπε: Άνοιξα το στόμα για να δοξάσω τον Παντοδύναμο Αλλάχ που είναι πάνω μας κλπ.

7. Μετά τον δοξασμό του Αλλάχ ο Ντεντέ Κορκούντ δοξάζει τον Μωάμεθ και τον Αλί. Αυτό είθισται σε όλα τα βιβλία των μουσουλμάνων και μόνο οι συγγραφείς που δεν ασπάζονται τη θρησκεία των Περσών, δοξάζουν την οικογένεια του Μωάμεθ και τους

προγόνους του, χωρίς να κάνουν μνεία για τον χαλίφη Αλί. Από το γεγονός αυτό μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο συγγραφέας ή ο συλλέκτης δεν άνηκε ούτε στους Χαναφίτες ούτε στους Οθωμανούς. Όσον αφορά τον Ντεντέ Κορκούντ κι όπως έχω αναφέρει στο βιβλίο μου για τους Ογούζους «Ογουζναμέ» θα ήταν λογικό να πούμε ότι ασπαζόταν τη θρησκεία των Περσών.

8. Μετά από τους δοξασμούς στη δεύτερη σελίδα κάτω από τον ειδικό τίτλο ένας γνωστός Οζάν αφηγείται για τους χαρακτήρες των γυναικών και κάνει μια σειρά από σχόλια για το θέμα αυτό. Αυτό συνεχίζεται ως την τρίτη σελίδα.

9. Έπονται με τη σειρά οι 12 ιστορικοί μύθοι, ο πρώτος ονομάζεται «Μπουκάτζ Χάνος», ο δεύτερος – «Κλοπή στο σπίτι του Σαλούρ Καζάνη», οι τελευταίοι δύο μύθοι – ο 11ος με τίτλο «Απελευθέρωση του Σαλούρ Καζάνη από αιχμαλωσία» και ο 12ος – «Εξέγερση των Ογούζων εσωτερικού ενάντια στους Ογούζους εξωτερικού». Όλοι αυτοί οι μύθοι διηγούνται για τις συμφορές που ταλαιπώρησαν τους ευγενείς των Ογούζων, για τα κατορθώματά τους στον αγώνα ενάντια στους Έλληνες στα ασιατικά παράλια της Μαύρης θάλασσας. Δεν μπορούμε να πούμε πως αυτοί οι μύθοι αποτελούν σημαντική πηγή πληροφοριών για την ιστορία των Ογούζων εν γένει. Οι μύθοι του βιβλί-

ου είναι ωραιοποιημένοι όπως συγκρατήθηκαν στη μνήμη ή επινοήθηκαν σαν ξεχωριστές οικογενειακές ιστορίες.

10. Μιλώντας για τον συγγραφέα οφείλω να παρατηρήσω ότι το βιβλίο δεν έχει χρονολογική σειρά η οποία θα επέτρεπε να βγάλουμε συμπέρασμα για την εποχή που συνέβησαν τα εν λόγω γεγονότα. Εκ πρώτης όψεως μπορεί να φανεί πως τα γεγονότα διαδραματίζονται την εποχή του Ντεντέ Κορκούντ. Αυτός όμως δεν αφηγείται τίποτα εκ μέρους του. Εμφανίζεται σε συγκεκριμένες στιγμές για να δώσει συμβουλές και συχνά παρουσιάζεται στη σκηνή όταν κάποια γεγονότα έχουν ολοκληρωθεί, για να ευλογήσει τους Ογούζους. Αυτό το ονομάζει Ογουζναμέ. Από αυτές τις ευλογίες που εμφανίζονται στο τέλος των επτά διαφορετικών μύθων είναι δύσκολο να βγάλεις κάποιο συμπέρασμα. Η προαναφερθείσα λέξη Ογουζναμέ δεν μπορεί να αποδοθεί εδώ ως το «Βιβλίο των Ογούζων» ή «Ιστορία των Ογούζων». Αντιθέτως πρέπει να αποδοθεί ως επιπρόσθετες πληροφορίες για τους Ογούζους ή ως αφιέρωμα στους Ογούζους. Εάν το δεδομένο έργο ήταν ολοκληρωμένο τότε θα έπρεπε να ονομάζεται η ιστορία των Ογούζων. Ο Ντεντέ Κορκούντ μόνο μετά την ολοκλήρωση του κάθε γεγονότος αναφέρεται σε αυτό σαν τρίτο πρόσωπο και κάθε φορά αρκείται μόνο στον έπαινο και την ευλογία. Πιθανόν η συχνή επανάληψη της έκφρασης «Ογουζνα-

μέ» αποτέλεσε αιτία για να ονομαστεί και το βιβλίο έτσι. Ίσως ο προηγούμενος κάτοχος του βιβλίου στην πρώτη σελίδα μετά το εξώφυλλο, το ονόμασε «Βιβλίο του Κορκούντ» γιατί μάλλον παρατήρησε ότι ο Ντεντέ Κορκούντ εμφανιζόταν συχνά με τις ευλογίες του. Εγώ ο ίδιος αρκετές φορές είχα σημειώσει κι είχα αποδείξει πως οι συγγραφείς από την Εγγύς Ανατολή στις αφηγήσεις τους σχεδόν ποτέ δεν ήταν ακριβείς. Από όλα αυτά μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το βιβλίο συντάχθηκε από ένα άγνωστο τρίτο πρόσωπο. Αυτή την εικασία επιβεβαιώνει και το ότι όλα τα γεγονότα που αφηγούνται, ανήκουν σε διαφορετικές εποχές. Έτσι τα γεγονότα που συνδέονται με τους Έλληνες στα παράλια της Μαύρης θάλασσας και η εξέγερση των Ντας Ογούζων ενάντια στους Ίτς Ογούζους συνέβησαν πολύ πιο αργότερα, ενώ η εποχή εμφάνισης των Ογούζων ήταν μερικές χιλιάδες χρόνια πριν. Ο Ντεντέ Κορκούντ δεν μπορούσε φυσικά να συμμετέχει σε αυτά τα γεγονότα. Η προφανής αντίθεση φαίνεται στην εισαγωγή από το γεγονός ότι ο Ντεντέ Κορκούντ, αντί να ξέρει τους τελευταίους Ογούζους, ήξερε τους πρώτους Ογούζους, οι οποίοι ζούσαν πάνω από τρεις χιλιάδες χρόνια πριν.

11. Όλα αυτά επιβεβαιώνονται στον όγδοο μύθο του βιβλίου, το οποίο ανέφερα. Εκεί αναγράφεται ως εξής:

بساط دېڭە كۆزى اولدىڭى توي دېيان ايدى

το οποίο μεταφράζεται «Ο μύθος για το πως ο Μπασάτ σκότωσε τον Τεπεγκιόζη». Ο Τεπεγκιόζης περιγράφεται σαν μεγαλόσωμος μονόφθαλμος γίγαντας με υπερβολική δύναμη. Έλαβε το όνομα Τεπεγκιόζης - αυτολεξεί ο έχων έναν οφθαλμό στο κούτελο (Scheitel - Auge) επειδή ο μοναδικός του οφθαλμός ήταν στην κορυφή του κεφαλιού. Είναι το ίδιο μυθικό ον το οποίο οι Έλληνες ονομάζουν Κύκλωπα και θυμίζει τον Κύκλωπα του Ομήρου, σύμφωνα με όλες τις περιγραφές που υπάρχουν στο βιβλίο, το οποίο παρέχει περισσότερες πληροφορίες από κάθε άλλο για το εν λόγω θέμα.

12. Σύντομα καταλαβαίνει κανείς ότι ο Κύκλωπας των Ογούζων δεν έχει εμπνευστεί από τους Έλληνες αλλά το αντίθετο. Εάν ο ελληνικός Κύκλωπας ανήκει στην αρχαία εποχή τότε κι ο Κύκλωπας των Ογούζων δεν είναι τόσο νέος, για να θεωρείται σύγχρονος του Ντεντέ Κορκούντ. Σε αυτό το έργο ο Ντεντέ Κορκούντ πηγαίνει στον Τεπεγκιόζη όχι μόνο για να διαπραγματευτεί και να αλλάξει την εχθρική του στάση προς τους Ογούζους, αλλά ταυτόχρονα εμφανίζεται για να συνθέσει χαρούμενα άσματα και να ευλογήσει τον Μπασάτ που σκότωσε τον Τεπεγκιόζη. Από την άλλη πλευρά στην αρχή του μύθου γίνεται λόγος για τον Ογούζο χάνο, τον γενάρχη όλων των Ογούζων. Οι άλλοι ευγενείς των Ογούζων, όπως ο

Αρούζ Κοντζά, ο πατέρας του Μπασάτ, που σκότωσε τον Κύκλωπα, παρουσιάζονται ως οι σύγχρονοί του.

Αυτό είναι άλλο ένα επιχείρημα υπέρ της υπόθεσης ότι ο Ντεντέ Κορκούντ μεταφέρθηκε στην αρχαιότητα με τη θέληση των συγγραφέων. Εφόσον οι πληροφορίες για την ύπαρξη των δύο Κυκλώπων στους Έλληνες και στους Ογούζους έχουν μορφή μυθοπλασίας, μπορούμε να πούμε ότι και οι δύο έχουν ίδιες αρχαίες ιστορικές ρίζες, ανεξήγητες κι δυσνόητες στις μέρες μας.

13. Δεν έχω κανένα λόγο να αμφιβάλλω για την ύπαρξη του ανθρώπου ονόματι Ντεντέ Κορκούντ. Όπως προκύπτει από την εισαγωγή και από τα άλλα δεδομένα και όπως αναφέρεται στο «Ογουζναμέ» αυτός ζούσε την ίδια εποχή με τους τελευταίους Ογούζους που με βία αφαίρεσαν την εξουσία από τους πατέρες τους. Είμαι σίγουρος πως όντας άνθρωπος ηλικιωμένος, έδινε έξυπνες συμβουλές στους δικούς του Ογούζους και τους εγκωμιάζε. Αυτό το γεγονός μαρτυρούν και τα παρωνύμιά του – «μπαμπά» (παππούς), «ντεντέ» (αρχαίος πρόγονος, πατέρας), «ατά» (πατέρας). Είμαι επίσης βέβαιος πως αυτός κατείχε αρχαίες γνώσεις των προγόνων του, τις μοιραζόταν με τους συγχρόνους του ή εγκαταλείποντας αυτόν τον κόσμο, τις μετέδωσε σε εντελώς διαφορετική μορφή από αυτή που συνηθίζεται τώρα. Όπως γνωρίζουμε, όλες

οι λαϊκές παροιμίες και γνωμικά, όλοι οι βασικοί νόμοι και κανόνες ξεκινώντας από την εποχή του Ογούζου χάνου, για πρώτη φορά συλλέχτηκαν από τον Ντεντέ Κορκούντ και καταγράφηκαν στο «Ογουζναμέ». Και παρά τις μεταφορές στο χρόνο, που είναι χαρακτηριστικές για τους ανθρώπους της Ανατολής, είναι αδύνατον να φανταστεί κανείς, πως ο Ντεντέ Κορκούντ θεωρεί τον εαυτό του μάρτυρα των γεγονότων, που συνέβησαν δύο χιλιάδες χρόνια πριν ή να θεωρεί πως είναι σύγχρονος των ανθρώπων που ζούσαν τότε. Είμαι σίγουρος πως το βιβλίο γράφτηκε σύμφωνα με τις γραπτές ή προφορικές πηγές από το τρίτο πρόσωπο, κι ο Ντεντέ Κορκούντ αν και δεν ζούσε την ίδια εποχή, παρουσιάστηκε ως ηλικιωμένο σεβαστό απ' όλους πρόσωπο με αναμφισβήτητο κύρος και ως διδάσκαλος των νεαρών Ογούζων. Είμαι πεπεισμένος γι' αυτό επειδή ο Ντεντέ Κορκούντ πουθενά δεν μιλάει για τον εαυτό του και κάθε φορά εμφανίζεται για να δώσει συμβουλές ή να ευλογήσει κάποιον. Ωστόσο η έλλειψη πληροφοριών για την εποχή του πραγματικού συγγραφέα ή συλλέκτη δεν πρέπει να προκαλεί αμφιβολίες για το αν το βιβλίο είναι αρχαίο. Μπορώ να πω ότι επιβεβαιώνεται επαρκώς από την εισαγωγή όπου γίνεται λόγος για την εμφάνιση της δυναστείας των Οθωμανών.

Αυτό επιβεβαιώνεται από την ανάμειξη της Ταταρικής και της Τουρκικής γλώσσας καθώς και από το

απλό και ακατέργαστο στυλ του συγγραφέα. Τα δύο αυτά στοιχεία (απλό και ακατέργαστο στυλ) είναι προγενέστερα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Η δεδομένη ονομασία του βιβλίου, όπως γράφτηκε στην ανάποδη πλευρά της πρώτης σελίδας, πιθανόν από κάποιον Οθωμανό, θα γίνει κατανοητή όταν εξηγήσω τις σκέψεις μου περί της Ογουζικής γλώσσας.

14. Δεν είναι καμία άλλη από την Ταταρική-Τουρκική γλώσσα που περιέγραφα στην εισαγωγή του «Ογουζναμέ» («Αναμνήσεις για την Ασία» τ.1, σ.165-166). Οι Ογούζοι είναι ένας λαός που αρχικά εμφανίστηκε σαν αποτέλεσμα ανάμειξης των Τούρκων και των Τατάρων επειδή ο Ογούζος χάνος, εγγονός του Μογκούλ, ένωσε και τους δύο λαούς υπό την εξουσία του (στο ίδιο βιβλίο σ.153). Αφού πέρασε πολύς χρόνος από το θάνατο του Ογούζου, οι λαοί του αναμφίβολα υπέστησαν πολλές μεταβολές. Από το ένα μέρος αυτών των λαών αναδείχθηκαν νέοι λαοί και το άλλο μέρος άλλαξε την ονομασία του, κι αυτό οδήγησε στην εμφάνιση των καινούριων διαλέκτων. Αλλά υπάρχει κι η συνέχεια του γένους των Ογούζων πρώτου βαθμού. Οι λαοί οι οποίοι υπό το όνομα των Ογούζων διατηρούσαν τη γλώσσα τους και τη μετέδιδαν από γενιά σε γενιά κι υπήρχαν ως την εποχή του Ερτογκρούλ, του πατέρα του Οσμάν Α', που θεμελίωσε τη δυναστεία των Οθωμανών. Για να το αποδείξω, παραπέμπω στους βυζαντινούς ιστορικούς οι οποίοι

αναφέρουν τον Ντουζ Αλπ, τον ηγέτη από το γένος των Ογούζων. Ο γιος του ο Ογούζος Αλπ (τον ονομάζουν και Σουλεϊμάν) – κυβερνούσε τον λαό των Ογούζων πολεμώντας ενάντια στους Έλληνες και μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα απέκτησε σημαντική δύναμη. Την εποχή της ηγεσίας του Ερτογκρούλ, γιού του Ογούζου Αλπ, οι Ογούζοι κατέκτησαν πολλά εδάφη στην Ταυρίδα. Τελικά ο γιος του Οσμάν έδωσε στη δυναστεία το όνομά του (Στρίττερ «*Memoriae populorum olim ad Danubium Pontum Euxinum...*» τ.3, σ.531-533). Οι πληροφορίες που συλλέχθηκαν από τον Ντε Γκιν στην Ανατολή επιβεβαιώνουν πλήρως το συμπέρασμα αυτό. Αυτός αποδεικνύει ότι οι αποκαλούμενοι από τους Τουρκομάνους Γκούζοι ήταν οι Ογούζοι, ένα μέρος των οποίων ήρθε στην Ευρώπη και οι οποίοι έγιναν γνωστοί ως Ούζοι. Πιθανόν οι Ούζοι προέρχονταν από τη χώρα Ουζία κι εκδιώχθηκαν από τους Βυζάντιους στον Καύκασο (Στρίττερ «*Memoriae populorum...*» τ.3, σ.807). Οι Τουρκομάνοι εκτόπισαν τους Σελτζούκους κι εγκαταστάθηκαν εκεί. Στη συνέχεια το έτος εγίρας 611 (1214 μ. Χ.) υπό την ηγεσία του ως άνω προαναφερθέντος σάχη Σουλεϊμάν, παππού του Οσμάν Α΄, έκαναν την πρώτη τους εκστρατεία στην Μικρά Ασία. Όμως αποκρούστηκαν αποφασιστικά από τους Μογκόλους κι έτσι ήρθαν στο Αζερμπαϊτζάν. Το έτος 616 (1219 μ. Χ.) ο σάχης Σουλεϊμάν με 5000 στρατιώτες ξανά εισέβαλε στη Μικρά Ασία και

πέθανε στον Ευφράτη. Ο γιος του Ερτοργκούλ ενίσχυσε την εξουσία του στη χώρα των Σελτζούκων - στο Ικόνιον. Πέθανε το έτος 680 ή το 687 (1281-1287 μ. Χ.), κι ο γιος του Οσμάν Α΄ διαδέχθηκε το θρόνο (*Ντε Γκιν «Ιστορία των Ούντων και Τούρκων», τ.4, σ.353*). Σύμφωνα με τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι ο Ερτογκρούλ πράγματι έφερε την Ογουζική γλώσσα στο Ικόνιον, τη χώρα των Σελτζούκων. Οι παλιοί μου φίλοι και καλοί ιστορικοί Ραΐς και Ρασίτν Εφέντη με έπεισαν ότι όταν ο Οσμάν άρχισε τις κατακτήσεις του για να ενισχύσει τη μοναρχία, δίπλα του είχε μόνο 2000 Τουρκομάνους ή Ογούζους. Επομένως η γλώσσα των Ογούζων δεν μπορούσε να παραμείνει κυρίαρχη, εφόσον η γλώσσα των Σελτζούκων η Τουρκική κυριαρχούσε τότε στη Μικρά Ασία. Ωστόσο οι ομιλητές και των δύο γλωσσών (της Τουρκικής και της Ογουζικής) επικοινωνούσαν εύκολα όπως και οι σύγχρονοι Ρώσοι μπορούν να συνεννοηθούν με τους Πολωνούς. Επομένως, η Ογουζική γλώσσα σαν έννοια εξαφανίζεται κι η Τουρκική γίνεται η κυρίαρχη γλώσσα των Οθωμανών.

Όπως έφυγε ο Οσμάν κι άφησε το όνομά του στους διάφορους λαούς που είχε υπό την εξουσία του και των προγόνων του, έτσι κι η οικογένεια του Σελτζούκου που ήρθε από το Τουρκμενιστάν για να λεηλατήσει τους φυλάρχους των προαναφερθέντων φυλών, έδωσε το όνομά της στο λαό της. Εάν το εν λόγω

βιβλίο γράφτηκε στην Ογουζική γλώσσα, τότε λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της περιόδου αυτής, μπορούμε άνετα να ισχυριστούμε ότι γράφτηκε πολύ πιο νωρίς από την εποχή του Οσμάν Α΄.

15. Για να κατανοήσουμε καλύτερα το περιεχόμενο του εν λόγω βιβλίου μπορεί να φανεί ενδιαφέρον το ότι μετά την χώρα Ώξος, στο δυτικό μέρος της Ασίας, μπορεί κανείς να συναντήσει τον Κύκλωπα των Ογούζων, το μυθικό ον το οποίο ως τώρα αναζητούσαμε μόνο στους αρχαίους Έλληνες.

16. Οι Έλληνες μιλάνε για τρία είδη μονόφθαλμων Κυκλώπων. Όλοι ονομάστηκαν Κύκλωπες λόγω του μοναδικού οφθαλμού που είχαν στο κούτελο. Όπως κι ο Πολύφημος, που μπορούσε να κρατήσει στα χέρια του το αλέτρι μήκους πάνω από 200 πόδια κι ήταν μεγαλύτερου ύψους απ' το υψηλότερο κατάρτι του καραβιού, έτσι και οι τρεις περιγράφονται σαν φοβεροί γίγαντες. Όλοι τους ήταν άγρια όντα που κάνανε τρομερές πράξεις κι από δω προέρχεται η γνωστή έκφραση «κυκλώπειος βίος», που σημαίνει άγριος βίος χωρίς κανόνες, νόμους, έθιμα και θρησκευτικές νόρμες. Αυτοί οι χαρακτηρισμοί είναι κοινοί για όλους τους Κύκλωπες.

17. Στο πρώτο είδος των Κυκλώπων ανήκουν ο Άργης, ο Βρόντης κι ο Στερόπης. Είναι παιδιά του Ουρανού και της Γαίας. Δεν ήταν θεοί αλλά θεότητες. Ο

Ουρανός τους φυλάκισε στα Τάρταρα. Ο Δίας τους απελευθέρωσε για να του φτιάξουν τους κεραυνούς. Επίσης υπηρετούσαν τον Ήφαιστο σαν σιδεράδες στο εργαστήριό στο νησί Λίπαρι. Αυτοί οι Κύκλωπες σκοτώθηκαν από τον Απόλλωνα διότι κατασκεύασαν τους κεραυνούς.

18. Δεν είναι το θέμα μας εδώ οι μυθικοί Κύκλωπες. Εξ' άλλου δεν υπάρχει μονοδιάστατη άποψη γι' αυτούς. Χρησιμοποιήθηκαν από τους αρχαίους Έλληνες ποιητές και αργότερα από τους Ρωμαίους ποιητές απλά σαν ονόματα, που στα έργα τους παρουσιάζονται με αρκετά βαρετό τρόπο. Αναμφίβολα σε κάποια από αυτά τα έργα υπάρχουν και πραγματικοί μύθοι, που έφεραν οι πρώτοι Έλληνες από την Ανατολή ή συλλέχτηκαν από τις επόμενες γενιές τους στις ανατολικές χώρες. Ωστόσο ένα μέρος αυτών των μύθων έγινε μη αναγνωρίσιμο είτε για λόγους αλλαγής τίτλου ή μεταβολής της Ελληνικής γλώσσας είτε λόγω των τροποποιήσεων των κειμένων από τους εκδότες, που συμπλήρωναν τα κείμενα με παραρτήματα και συντομεύσεις, ανάλογα με τα γούστα τους. Επομένως είναι μάταιος κόπος η προσπάθεια να λάβουν την αληθινή τους υπόσταση και μορφή τα πραγματικά γεγονότα που έγιναν μύθοι, όπως και τα ιστορικά πρόσωπα που συμμετείχαν σε αυτά. Αυτό έπρεπε να γίνει όπως σημείωναν ο Μακρόβιος κι ο Κικέρωνας, για να θεωρηθούν οι λεγόμενοι γίγαντες άνθρωποι

ποταποί και ύπουλοι έτσι ώστε να υπάρχει υποψία για τους ευνόητους λόγους για τους οποίους οι θεοί θέλησαν να τους διώξουν.

19. Το δεύτερο είδος των Κυκλώπων είναι τεχνίτες οι οποίοι μπορούν να χτίζουν τεράστια οικοδομήματα. Στην Αργολίδα βρισκόταν η αρχαία πόλη Τίρυνθα που χτίστηκε από τον Προίτο μαζί με τους επτά Κύκλωπες καλεσμένους από την Λυκία. Η μικρότερη πέτρα στους τοίχους αυτής της πόλης μπορούσε να μετακινηθεί με τη χάμουρα μερικών ζώων. Υπολογίζεται ότι οι τοίχοι των Μυκηνών επίσης χτίστηκαν από αυτούς. Ο Στράβωνας σημειώνει ότι οι σπηλιές που βρίσκονται κοντά στην πόλη Ναύπλιο κι έχουν τρεις λαβύρινθους αποτελούν επίσης έργο των Κυκλώπων. Όταν λοιπόν βλέπουν κάποιο οικοδόμημα που συναρπάζει, μιλάνε για έργο των Κυκλώπων. Δεν γίνεται λόγος για την τερατώδη μορφή τους ή για το ότι είναι μονόφθαλμοι. Θεωρούνται γίγαντες σε σχέση με αυτούς της μυθολογίας, διότι έχουν μόνο ένα κοινό χαρακτηριστικό με αυτούς.

Roburque et vires et doli erant in operibus - Η δύναμη κι η ευστροφία του άντρα φαίνεται από τη δουλειά του.

20. Πρέπει να αναφέρουμε εδώ και τους Αλβανούς που κατοικούσαν τα εδάφη ανάμεσα στην Ιβηρική στα δυτικά και την Κασπία θάλασσα ανατολικά. Τους αποκαλούν ανθρώπους που συνηθίζουν τον κυ-

κλώπειο τρόπο ζωής διότι ήταν υψηλού αναστήματος, ασχολούνταν με τη γεωργία και κτηνοτροφία. Οι Κύκλωπες θεωρούνταν ανθρωποφάγοι εφόσον όσοι ζούσαν βόρεια των Σκύφων ονομάζονταν Κύκλωπες διότι κατηγορούνταν για ανθρωποφαγία.

21. Οι Κύκλωπες του δεύτερου είδους είναι περισσότερο γνωστοί σε εμάς με το όνομά τους παρά με τις πράξεις τους, όπως είναι κοινώς γνωστοί κάποιοι άνθρωποι και κάποιες φυλές. Εδώ μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει μόνο ένας Κύκλωπας που μπορεί να συγκριθεί με τον Ογούζο. Δεν είναι κανένας άλλος από τον εκπρόσωπο του τρίτου είδους, δηλαδή ο Κύκλωπας του Όμηρου ο Πολύφημος. Τους άλλους Κύκλωπες που κατοικούσαν στην Τρινακρία ή αλλιώς Σικελία, μπορούμε να τους κατατάξουμε στο δεύτερο είδος, διότι μερικοί από αυτούς δεν περιγράφονται λεπτομερώς από τον Όμηρο ή διότι λόγω της τερατώδους μορφής τους, δεν παρουσίαζαν ενδιαφέρον για να περιγραφούν. Πρωτ' απ' όλα οι αρχαίες πηγές συμφωνούν ότι οι αρχαίοι κάτοικοι της Σικελίας ήταν Κύκλωπες, κι ήρθαν από την Ιταλία περίπου 100 χρόνια μετά τον Φαλέγ. Θεωρήθηκαν από τους Φοίνικες αυτόχθονες κάτοικοι. Εγκαταστάθηκαν στις πλαγιές του φλογερού ηφαιστείου Αίτνα στον κόλπο του Λυλύβαιου. Από δω απορρέει πως ήταν πεταλωτές. Επομένως αυτό το είδος των Κυκλώπων μπορεί να θεωρηθεί πως υπηρετούσε το ηφαίστειο ως σιδεράδες. Το

μόνο που τους ξεχώριζε από τους κανονικούς ανθρώπους ήταν το γιγάντιο μέγεθός τους, όπως φαίνεται κι από τους σκελετούς που βρέθηκαν στους τάφους. Αυτό το γεγονός μας δίνει τη δυνατότητα να μιλάμε για τους Κύκλωπες δεύτερου είδους. Αυτοί ζούσαν στα Κυκλώπεια Βράχια που φέρουν επίσης ονομασία Φαραλιόνι. Πιο κοντά στο βόρειο μέρος της Κατάνης στην ανατολική ακτή του Val Demone υπάρχουν τρεις τέτοιες βραχονησίδες.

22. Ας δούμε τώρα ποιά χαρακτηριστικά των δύο Κυκλώπων του Ομήρου και του Ογούζου συμπίπτουν και ποιές λεπτομέρειες δεν αναφέρονται από τον Όμηρο. Θα μάθουμε περισσότερα για τον Τεπεγκιόζη παρά για τον Πολύφημο.

23. Μια μέρα ένας Ογούζος βοσκός (στην αρχαιότητα ήταν τιμώμενο πρόσωπο) ήρθε στην πηγή όπου μαζεύτηκαν οι νύμφες και πλαγιάζει με τη μία από αυτές. Η νύμφη γεννάει ένα αγόρι το οποίο ήταν πολύ μεγάλο κι είχε έναν οφθαλμό στο κούτελο. Γι' αυτό το ονόμασαν Τεπεγκιόζη.

24. Ο ίδιος ο Όμηρος θεωρώντας τον Πολύφημο γιο του Ποσειδώνα, δεν δίνει πληροφορίες για τη γέννησή του. Αν και μερικοί πιστεύουν πως ήταν γιος του Ποσειδώνα και της νύμφης Θωώσης ή της Αμφιτρίτης, άλλοι πιστεύουν πως γεννήθηκε από τον Έλατο και τη νύμφη Στύλβη ή την Αμυμώνη. Ωστόσο ο γιος του

Έλατου ήταν αργοναύτης κι έπρεπε να ήταν άνθρωπος για να έχει θέση στο καράβι.

25. Ο *Rissi diss.*⁵¹ εκφράζει την άποψη ότι ένας οφθαλμός στους Κύκλωπες δεν ήταν παρά αλληγορία στο ότι οι Κύκλωπες κοιτούσαν γύρω τους για να προστατευτούν και να βλέπουν τι συμβαίνει πίσω τους, με σκοπό να επιτίθενται και να ληστεύουν τους γείτονες. Αυτή η άποψη δεν έχει λογική. Η μόνη αλήθεια που ξέρουμε είναι πως οι Κύκλωπες περιγράφονταν μονόφθαλμοι για να μείνουν στο τέλος αόμματοι. Ο *Rissi* προσθέτει τις μαρτυρίες πολλών ανθρώπων για την ύπαρξη των μονόφθαλμων ανθρώπων. Δεν μας αφορά εδώ αν είναι αλήθεια ή ψέμα αυτό διότι δεν ανήκουν στους Κύκλωπες για τους οποίους μιλάμε.

26. Η νύμφη αμέσως μετά τη γέννηση του Τεπεγκιόζη τον αφήνει στην πηγή, όπου τον βρίσκουν οι Ογούζοι μπέηδες, ένας από αυτούς ο Αρούζ Γκοντζά τον παίρνει και τον ανατρέφει μαζί με τον γιο του Μπασάτ. Οι θηλάστριες που βυζαίνουν το μωρό Τεπεγκιόζη δεν αντέχουν τη δύναμη με την οποία τρώει και πεθαίνουν. Αναγκάζονται να βρουν άλλο τρόπο εκτροφής του. Όταν μεγαλώνει, αρχίζει και δαγκώνει τα αυτιά και τις μύτες των ξένων παιδιών που παίζουν μαζί του. Γι' αυτό τον διώχνουν από το σπίτι.

27. Ο Όμηρος κι οι άλλοι συγγραφείς αγνοούν εντελώς αυτή την περίοδο της ζωής των Κυκλώπων.

28. Όταν οι Ογούζοι έδωξαν τον Τεπεγκιόζη, τον επισκέφτηκε η μητέρα του και του χάρισε ένα μαγικό δαχτυλίδι που θα τον προστατεύει από τις πληγές που προκαλεί το σπαθί ή τα βέλη. Ο Τεπεγκιόζης, με περισσότερο θάρρος πλέον, εγκαθίσταται πάνω στο ψηλό βουνό Κάρα Νταγκ - Μαύρο βουνό κι ασχολείται με ληστείες.

29. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για το αν ο Πολύφημος ήταν άτρωτος. Το κοινό μεταξύ τους είναι ότι κι οι δύο κατοικούν πάνω στο ψηλό βουνό και κάνουν ακατάστατη ζωή δηλαδή κυκλώπειο βίο.

30. Ο Πλάτωνας θεωρεί ότι αρχικά οι άνθρωποι, φοβούμενοι τις καταιγίδες και τις θύελλες, κατοικούσαν τις κορυφές των βουνών, και γι' αυτό οι Κύκλωπες επίσης εγκαταστάθηκαν εκεί. Πολύ αργότερα άρχισαν να κατεβαίνουν στις πεδιάδες και μετά στα παράλια της θάλασσας. Η άποψη αυτή δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα – ο λόγος για τον οποίο οι Κύκλωπες φεύγουν στα δυσπρόσιτα μέρη μακριά από τους ανθρώπους είναι ο άγριος τρόπος ζωής τους.

31. Ο Τεπεγκιόζης τρέφεται με ανθρώπους και ζώα που κλέβει. Εφτά φορές οι Ογούζοι ενώθηκαν στην προσπάθεια να τον σκοτώσουν. Όμως κάθε φορά απέτυχανε. Ο Τεπεγκιόζης ξερίζωνε δέντρο

που θύμιζε κατάρτι ελληνικού καραβιού και σκότωνε με τη μία πενήντα-εξήντα άτομα. Ήταν άτρωτος σε όπλα, σπαθιά και βέλη που ραγίζανε ακουμπώντας το σώμα του.

32. Ο Πολύφημος δεν έχει υποστεί τέτοιες επιθέσεις. Αντιθέτως, όλοι οι κάτοικοι του νησιού Τρινακρία παρουσιάζονται ως φίλοι του. Ακόμα κι ο Οδυσσέας με τους φίλους του δεν τόλμησε να του επιτεθεί ανοιχτά.

33. Οι Ογούζοι δεν ξέρουν πως να συμπεριφερθούν στον Τεπεγκιόζη. Για την τροφή του χρειάζονται 50-60 άτομα την ημέρα και στη συνέχεια δέχεται να του παρέχουν οι Ογούζοι δύο ανθρώπους και 500 πρόβατα. Εκτός από αυτό πρέπει να υπάρχουν δύο υπηρέτες που θα του ψήνουν τα πρόβατα και τους ανθρώπους.

34. Σύμφωνα με τον Όμηρο, ο Πολύφημος τρέφεται με πολυάριθμα κοπάδια πρόβατα και κατσίκια, τρώει τυρί και ψωμί, πίνει γάλα και κρασί. Μόνο όταν ο Οδυσσέας με 12 φίλους του βρέθηκε στη σπηλιά του, ο Πολύφημος είχε την επιθυμία να φάει δύο ανθρώπους πρωί και βράδυ, χωρίς να περιμένει να τους μαγειρέψει.

35. Η συμφωνία τηρείται ώσπου έρχεται η σειρά μια γυναίκας που έχει δώσει ήδη έναν γιο στον Τεπεγκιόζη, να δώσει το δεύτερο, τον τελευταίο της γιο. Η

γυναίκα εκλιπαρεί για βοήθεια τον Μπασάτ, που εκτράφηκε με λιονταρίνα και μεγάλωσε μαζί με τον ανθρωποφάγο. Παρά τις προσπάθειες των γονιών του και των Ογούζων μπέηδων να του αλλάξουν τη γνώμη και να τον πείσουν για τον μάταιο κόπο του, ο Μπασάτ αποφασίζει να απαλλάξει τους Ογούζους απ' αυτό το κακό. Οπλισμένος με σπαθί, τόξο και βέλη κατευθύνεται προς το βράχο όπου κατοικεί ο Τεπεγκιόζης. Ρίχνει τα βέλη χωρίς επιτυχία κι ο Τεπεγκιόζης τον πιάνει και τον πάει στη σπηλιά του για να τον ψήσει και να τον φάει.

36. Ο Οδυσσέας μαζί με τους συντρόφους του από περιέργεια έρχεται στην Τρινακρία και μπαίνει στη σπηλιά του Πολύφημου, την ώρα που λείπει. Κανένας δεν είχε σκοπό να κάνει κακό στον Κύκλωπα. Το κοινό σημείο ανάμεσα στον Οδυσσέα και τον Μπασάτ είναι ότι και οι δύο καταλήγουν στη σπηλιά και πρέπει να σκεφτούν πως να σωθούν.

37. Ο Μπασάτ μετά την επίθεσή του περνάει στην αντίσταση. Έχοντας μάθει από τους υπηρέτες του Τεπεγκιόζη για το μοναδικό τρωτό σημείο του, τον οφθαλμό, αποφασίζει να τον βγάλει. Πυρακτώνει το σπαθί του στη φωτιά και πραγματοποιεί το σχέδιό του, την ώρα που ο Κύκλωπας κοιμάται. Το ουρλιαχτό του πληγωμένου Τεπεγκιόζη αντηχεί στα βουνά.

38. Εδώ παρατηρούμε την ομοιότητα μεταξύ του Οδυσσέα και του Μπασάτ: ο Οδυσσέας επίσης πήρε

το αναμμένο κούτσουρο της ελιάς και έβγαλε μάτι του Πολύφημου, την ώρα που αυτός κοιμόταν. Ο Κύκλωπας ουρλιάζει από τον πόνο και ακούγεται παντού στα βουνά.

39. Παρουσιάζει ενδιαφέρον το γεγονός ότι τόσο ο Τεπεγκιόζης όσο και ο Πολύφημος πέρα από τον αρχικό πόνο που τους κάνει να ουρλιάζουν όταν χάνουν το μάτι, δεν αισθάνονται καμιά άλλη αδυναμία.

40. Ως προς τον Πολύφημο, υπάρχει ερώτημα γιατί ο Οδυσσέας δεν τον σκοτώνει αλλά μόνο τον τυφλώνει. Ο ίδιος ο Όμηρος εξηγεί πως ο Οδυσσέας κι οι φίλοι του δεν μπορούσαν να μετακινήσουν τον τεράστιο βράχο που έκλεινε την είσοδο στη σπηλιά και γι' αυτό ο Πολύφημος έπρεπε να μείνει ζωντανός. Η σπηλιά του Τεπεγκιόζη δεν είχε τέτοιο βράχο. Ο Μπασάτ τον τύφλωσε κι δεν είχε πια τη δυνατότητα ν' αντισταθεί. Όμως για να σκοτώσει τον Τεπεγκιόζη έπρεπε να πάρει το σπαθί του.

41. Ο Τεπεγκιόζης αφήνει το κοπάδι πρόβατα να περνάει ανάμεσα απ' τα πόδια του πιάνοντάς τα ένα προς ένα, προκειμένου να μην του ξεφύγει ο Μπασάτ και μην χάσει την ευκαιρία να τον φάει ψημένο.

42. Ο Πολύφημος κάνει ακριβώς το ίδιο, κάθετα στην είσοδο της σπηλιάς και πιάνει κάθε πρόβατο που περνάει, για να πιάσει τον Οδυσσέα και τους συντρόφους του σε περίπτωση που προσπαθήσουν να βγουν απ' τη σπηλιά.

43. Ο Μπασάτ σκοτώνει ένα πρόβατο, το γδέρνει και φοράει επάνω του την προβιά. Έτσι προχωράει στην είσοδο, τινάζοντας το κεφάλι του προβάτου στον Τεπεγκιόζη, όταν περνάει ανάμεσα στα πόδια του, κι έτσι ξεγελάει τον Κύκλωπα.

44. Ο Οδυσσέας για να ελευθερώσει τους έξι συντρόφους του, που έμειναν στη σπηλιά, δένει τρία πρόβατα, και κάτω από το μεσαίο δένει τον κάθε σύντροφο. Επιλέγει το πιο δυνατό ζώο για να κρυφτεί ο ίδιος κάτω απ' την τριχωτή κοιλιά του. Με αυτό τον τρόπο βγαίνουν από τη σπηλιά.

45. Κάποιοι εκπλήσσονται για το πως μπορούσαν τα πρόβατα να βγάλουν έξω τον Οδυσσέα και τους συντρόφους του. Πολλοί ισχυρίζονται ότι στη Σικελία υπήρχαν τόσο δυνατά πρόβατα που το καθένα μπορούσε να μεταφέρει ίδιου βάρους φορτία με εκείνα που μεταφέρει ένα άλογο. Θεωρώ πως ο Μπασάτ βρήκε τον καλύτερο τρόπο να δραπετεύσει, αυτός ο τρόπος όμως δεν ταίριαζε για την απελευθέρωση των εφτά ατόμων. Γι' αυτό κι ο Όμηρος δεν χρησιμοποίησε αυτή την εκδοχή.

46. Ανάμεσα στον Τεπεγκιόζη και τον Μπασάτ γίνεται ένας διάλογος στη διάρκεια του οποίου ο Κύκλωπας επιδιώκει να επικρατήσει του απλού θνητού. Δεν το καταφέρνει κι αναγκάζεται να γονατίσει μπροστά στον Μπασάτ. Τον αφήνει να τον αποκεφαλίσει με το ίδιο του το σπαθί.

47. Ο Οδυσσέας, αφού γλυτώσει την αιχμαλωσία, παίρνει τα πρόβατα, τα πηγαίνει στο καράβι του κι εγκαταλείπει το νησί. Βλαστημάει τον Πολύφημο από τα βάθη της θάλασσας. Ο Πολύφημος του ρίχνει τεράστια βράχια και τον απειλεί με καινούριους κινδύνους. Κάποιοι κατηγορούν τον Οδυσσέα γι' αυτή την πράξη, θεωρώντας την ανοησία. Θα προσθέσω πως ο τυφλωμένος Τεπεγκιόζης έκανε το ίδιο για να δείξει τη δύναμή του. Με το χτύπημα χεριού κατέστρεψε έναν ολόκληρο θολωτό βράχο, όπου φύλαγε το θησαυρό του, με σκοπό να θάψει εκεί και να θανατώσει τον Μπασάτ. Πριν τυφλωθεί, ο Πολύφημος ρώτησε το όνομα του Οδυσσέα και έλαβε ως απάντηση ένα ψεύτικο όνομα. Ο Τεπεγκιόζης έκανε την ίδια ερώτηση αφού τυφλώθηκε, κι ο Μπασάτ με το πραγματικό του όνομα τον κατηγορήσε για όλα τα δεινά της οικογένειάς του, που προκλήθηκαν εξαιτίας του Κύκλωπα.

48. Η σύγκριση που κάναμε μας επιτρέπει να συμπεράνουμε πως ο Ογούζος συγγραφέας, όποιο κι αν ήταν το όνομά του, κι ο Όμηρος μιλάνε για τον ίδιο γίγαντα, το ίδιο θέμα αποτελεί βάση για τους μύθους τους. Δεν μπορεί να είναι τυχαίο ότι τέτοια θρυλικά γεγονότα διηγήθηκαν με τόσο παρόμοιο τρόπο, αν και ανήκουν σε διαφορετικές εποχές και τόπους. Βεβαίως, η βάση αυτής της ομοιότητας μπορεί να αποτελέσει πειστικό επιχείρημα χάρη σε αναμφίβολα και

ολοφάνερα δεδομένα. Ωστόσο υπάρχουν λόγοι που αναιρούν την άποψη πως ο Ογούζος Κύκλωπας αντιγράφηκε απ' τον Ομηρικό. Αυτοί οι λόγοι είναι οι εξής.

49. Πρώτον, οι άνθρωποι στην Ανατολή δεν γνώριζαν την ελληνική μυθολογία. Δεν μπορούσαν να μεταφράσουν τα έπη του Ομήρου διότι λόγω της διαφορετικής μυθολογικής αντίληψης δε θα καταλάβαιναν τα έργα του. Οι ασιατικές γλώσσες είχαν αποβάλει τις σχετικές κατάλληλες εκφράσεις. Ο Αιλιανός στην «Ποικίλη ιστορία» (τ.12, σ.48) περιγράφει πως οι Ινδοί κι οι Πέρσες συνηθίζανε να τραγουδάνε τα ομηρικά έπη στις γλώσσες τους. Ωστόσο ο ίδιος δύσκολα το πίστευε και γι' αυτό απαντούσε σε όσους του το λέγανε, πως δεν βασίζονται σε πραγματικά δεδομένα. Ο Μπαρ Χεμπραίους στη σελίδα 40 της «Ιστορίας της δυναστείας» μιλάει για μια μετάφραση του Ομήρου στη Συριακή γλώσσα. Όπως σημειώνει ο ίδιος στη σελίδα 148, δεν ήταν η τελευταία πλήρης μετάφραση των δύο τόμων της «Ιλιάδας» από τον Θεόφιλο Εδεσσαίο. Στη συνέχεια, στη σελίδα 250 της «Ελληνικής βιογραφίας» του Φαβρίκιου αναφέρεται πως στον κατάλογο των συριακών βιβλίων δεν υπήρχαν ποτέ πληροφορίες για την εν λόγω μετάφραση. Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος στο 53ο ορατόριο μιλάει για την ινδική μετάφραση του μύθου. Αναιρώντας τα λεγόμενά του προσθέτει, πως πολλοί βραχμάνοι είχαν ακούσει για

τον Όμηρο αλλά δεν γνωρίζανε ακριβώς αν πρόκειται για ζώο, φυτό ή κάτι άλλο. Κι αν ο Labbe στη σελίδα 257 της καινούριας του «Βιβλιογραφίας» ισχυρίζεται πως στα χειρόγραφα της βιβλιοθήκης του Βατικανού αναφέρεται κάποιος Πέρσης στον Όμηρο, πρέπει να θεωρούμε αυτή την πληροφορία μεγάλο ψέμα, διότι κανένας δεν έχει δει αυτό το χειρόγραφο. Εφόσον ο Όμηρος δεν ήταν γνωστός στους κατοίκους της Ανατολής, οι μύθοι του για τον Πολύφημο επίσης έπρεπε να τους ήταν άγνωστοι.

50. Από την άλλη, η ζωή του Κύκλωπα των Ογούζων περιγράφεται από τη γέννησή του ως το θάνατό του με κάθε λεπτομέρεια. Ο μύθος του Ομήρου για τον Πολύφημο περιγράφει μόνο ένα επεισόδιο, ένα γεγονός. Αυτό το σημείο παρουσιάζει πολλά κοινά χαρακτηριστικά ώστε να αποδείξουμε ομοιότητες μεταξύ των δύο. Φαίνεται ξεκάθαρα πως ο Ογούζος συγγραφέας διαθέτει περισσότερες πληροφορίες επί του θέματος από τον Όμηρο. Αν υποθέσουμε, πως αυτός ο μύθος δεν άνηκε στους Ογούζους, πως γίνεται ένας άγνωστος Ογούζος συγγραφέας, που δεν ξέρει κανένας το όνομα και το επίθετό του, να μπόρεσε να μας τον αποδώσει με τόσες λεπτομέρειες; Σε περίπτωση που δεν είναι καθαρά Ογουζικός μύθος, δεν είναι σαφές, πως έφτασε μια ολοκληρωμένη ιστορία ως την εποχή μας, αν όχι σε γραπτές αναφορές αλλά ως προφορική παράδοση των Ογουζικών φυλών κι

αποδόθηκε από τον άγνωστο συγγραφέα μαζί με άλλους μύθους των Ογούζων.

51. Πιστεύω πως ο Όμηρος έχει ακούσει τον μύθο για τον Τεπεγκιόζη την περίοδο που ταξίδευε στην Ασία. Εφόσον επικοινωνούσε δια μέσου του μεταφραστή, προίκισε τον Πολύφημο με βασικά χαρακτηριστικά του Τεπεγκιόζη. Πιθανόν να άκουσε αυτή την ιστορία κοντά στην Ιωνία. Μια Ογουζική φυλή, ένας θεός ξέρεi πως λεγόταν, υπήρξε σύμμαχος του Πριάμου την περίοδο εισβολής των Ελλήνων στην Τροία. Με αυτόν τον τρόπο ο μύθος για τον Τεπεγκιόζη μεταδόθηκε στη Μικρά Ασία, και την εποχή του Ομήρου παρέμεινε ζωντανός στη μνήμη του, σαν μια πρόσφατη ανάμνηση. Ο Όμηρος όμως τον χρησιμοποίησε με τον δικό του τρόπο. Γίνεται σαφές πως στην αρχαιότητα, ανάμεσα στους λαούς που ονομάζονταν βάρβαροι, ανεξαρτήτως απ' τον Όμηρο, κυκλοφορούσε ένας ολοκληρωμένος μύθος για τον Κύκλωπα. Γι' αυτό θα ήταν μεγάλη αδικία να θεωρούμε πως το καθετί που αναφέρεται στα έργα των Ελλήνων, είναι Ελληνικό. Απέδειξα πως μερικές επιστημονικές απόψεις κι πληροφορίες των Ελλήνων έχουν εμπνευστεί από τους Ανατολίτες. Βλ.: «*Qabus Nama*», σελ. 441, σχόλιο 2.615, σχόλιο 1 και 824. Στο βιβλίο «*Schrift von königlichen Buche*», σ. 20, σχόλιο 1. «*Denkwürdigk. von Asien*», τ. 1, σ. 1, 2. Σε αυτά τα βιβλία διαβάζουμε έναν ολοκληρωμένο και συναφή μύθο, που έγινε ιστορία ή παραμύθι στην

κεντρική Ασία και στον οποίο οι Έλληνες αναφέρονται χωρίς να κάνουν μνεία στους Κύκλωπες. Ωστόσο, αν και αφηγούνται για τρία είδη Κυκλώπων, δεν μπορούν να περιγράψουν λεπτομερώς έστω έναν, όπως το έκαναν οι Ογούζοι.

52.Υπ' αυτή την οπτική γωνία ήθελα να παρουσιάσω τις ιστορίες και τα γεγονότα συνδεδεμένα με την αρχαία επιστήμη σε μορφή των αναμνήσεών μου από την Ασία, διότι κανείς δεν τα έχει αναφέρει ποτέ στην Ευρώπη. Για να διευκολύνω τη δουλειά του κάθε επιστήμονα, έχω επισυνάψει την ακριβής μετάφραση του πρωτότυπου κειμένου. Αν κάποιος γνωρίζει την γλώσσα αυτή και θελήσει να εξιχνιάσει στα άλλα έργα της Ανατολής τις πληροφορίες για τον Κύκλωπα των Ογούζων, πιθανόν θα χαρεί να βρει αντιστοιχίες ανάμεσα στους μύθους για τους ελληνικούς κι ασιατικούς Κύκλωπες, έχοντας ανακαλύψει πως είναι στενά συνδεδεμένοι. Εάν αυτοί που θα χρησιμοποιήσουν αυτές τις πληροφορίες μετά από μας, θα μας είναι ευγνώμονες, τότε η προσπάθειά μου να ξεκαθαρίσω τη σειρά των γεγονότων του παρελθόντος δε θα πάει χαμένη. Στο πρωτότυπο κείμενο, που αντιγράφηκε από πολλούς, υπάρχουν πολλά λάθη, αναπόφευκτα στα αρχαία βιβλία. Αποδίδω το μύθο όπως τον γνωρίζω ο ίδιος. Ωστόσο και στο κείμενό μου υπάρχουν πολλά δυσεύρετα σφάλματα που αλλάζουν το νόημα και κάνουν το κείμενο ασαφές. Γι'

αυτό το λόγο δίνω στην παρένθεση την καταλληλότερη κατά την κρίση μου εκδοχή. Τα μικρά λάθη στη μετάφρασή μου θα γίνουν εύκολα κατανοητά σε όλους όσους ξέρουν τη γλώσσα.

**ΜΥΘΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΩΣ
Ο ΜΠΑΣΑΤ ΣΚΟΤΩΣΕ ΤΟΝ
ΤΕΠΕΓΚΙΟΖΗ**

Μια φορά, χάνε μου, όταν οι Ογούζοι κάθονταν μαζί, τους επιτέθηκε εχθρός κι έπρεπε να δραπετεύσουν. Τα μεσάνυχτα που φεύγανε, τους έπεσε ο γιος του Αρούζ Γκοτζά. Τον βρήκε μια λιονταρίνα και τον θήλασε. Κάποια στιγμή οι Ογούζοι επέστρεψαν και κατοίκησαν ξανά τα εδάφη τους. Ήρθε ο αλογολάτης του χάνου και του έφερε είδηση. Είπε: «Χάνε μου, από τα καλάμια βγαίνει ένα λιοντάρι και σπαράζει στα άλογα. Περπατάει στα δύο σαν άνθρωπος κι αν πιάσει κανένα άλογο του ρουφάει το αίμα». Ο Αρούζ είπε: «Χάνε μου, μάλλον είναι ο γιος μου που έπεσε όταν φεύγαμε απ' τα εδάφη μας». Οι μπέηδες καβάλησαν τα άλογα και ήρθαν στη φωλιά του λιονταριού, το σκότωσαν και πήραν το αγόρι. Ο Αρούζ το έφερε σπίτι του. Όλοι χαίρονταν και γλεντούσαν. Όμως όσες φορές και να φέρνανε το νεαρό στο σπίτι του, άλλες τόσες γύριζε στη φωλιά του λιονταριού. Μια

φορά ήρθε ο παππούς μου ο Κορκούντ κι είπε: «Νεαρέ, είσαι άνθρωπος, δεν πρέπει να συναναστρέφesai με ζώα. Γύρνα στο σπίτι σου, ίππευε δυνατά άλογα μαζί με άλλα γενναία παλικάρια, κάνε εκστρατείες! Το όνομα του μεγαλύτερου αδερφού σου είναι Κιγιάν Σελτζούκος, ας είναι το δικό σου όνομα Μπασάτ. Εγώ σου έδωσα όνομα, ο θεός να σου δώσει χρόνια πολλά».

Το καλοκαίρι οι Ογούζοι πηγαίνανε στα βοσκοτόπια. Ο Αρούζ είχε έναν βοσκός, τον οποίο λέγανε Κονούρ-Γκοτζά-Σαρί-τσομπάν (μαυριδερός βοσκός). Πάντα πήγαινε μπροστά απ' όλους τους άλλους Ογούζους στα βοσκοτόπια. Υπήρχε μια πηγή γνωστή ως «μακριά πηγή», στην όχθη της οποίας μαζεύονταν οι νύμφες. Ξαφνικά τα πρόβατα αναστατώθηκαν. Ο βοσκός θύμωσε με το κριάρι του και βγήκε μπροστά. Είδε πως οι νύμφες άνοιξαν τα φτερά τους να πετάξουν. Ο βοσκός πέταξε τ' αδιάβροχό του κι έπιασε μία από αυτές. Ένωσε ηδονή και πλάγιασε μαζί της.

Τα πρόβατα αναστατώθηκαν πάλι κι ο βοσκός άρχισε να καλπάζει μπροστά τους. Η νύμφη άνοιξε τα φτερά της και πέταξε. Είπε: «Βοσκέ, στο τέλος της χρονιάς θα έχω φυλάξει κάτι για σένα. Έλα και παρ' το αλλά να ξέρεις πως προκάλεσες καταστροφή των Ογούζων». Ο βοσκός τρόμαξε πολύ κι η θλίψη τύλιξε την καρδιά του.

Όταν ήρθε το καλοκαίρι οι Ογούζοι ξεκίνησαν πάλι για τα βοσκοτόπια. Ο Βοσκός ξαναπήγε σ' εκείνη την πηγή και τα πρόβατα αναστατώθηκαν και πάλι. Ο Βοσκός βγήκε μπροστά κι είδε επάνω στο χώμα έναν αστραφτερό σωρό. Εμφανίστηκε η νύμφη κι είπε: «Βοσκέ, έλα και πάρε αυτό που φύλαξα για σένα. Αλλά να ξέρεις πως προκάλεσες καταστροφή των Ογούζων». Ο βοσκός τρόμαξε κι άρχισε να πετροβολά τον σωρό με τη σφεντόνα του. Κάθε φορά που ευστοχούσε, ο σωρός μεγάλωνε. Τότε ο Βοσκός τον άφησε και το 'βαλε στα πόδια. Τα πρόβατα τον ακολούθησαν.

Εν τω μεταξύ εκείνη την ώρα ο Μπαγιαντούρ χάνος μαζί με τους μπέηδες βγήκαν βόλτα και βρέθηκαν σ' εκείνη την πηγή. Βρήκαν εκεί ένα τέρας που δύσκολα καταλάβαινες πού είναι το κεφάλι του και πού είναι το σώμα. Οι μπέηδες κατέβηκαν απ' τα άλογά τους και άρχισαν να το χτυπάνε. Με κάθε χτύπημα αυτό μεγάλωνε. Ο Αρούζ Γκοντζά κατέβηκε επίσης απ' το άλογό του. Άγγιξε με τα σπιρούνια του τον σωρό κι αυτός διαλύθηκε. Έξω βγήκε ένα αγόρι με σώμα ανθρώπου και μ' ένα μάτι στο κούτελο. Ο Αρούζ πήρε αυτό το αγόρι και το τύλιξε στο πανωφόρι του. Είπε: «Χάνε μου, δώσε το σ' εμένα και θα το μεγαλώσω μαζί με τον γιο μου Μπασάτ». «Είναι δικό σου», -

απάντησε ο Μπαγιαντούρ χάνος. Ο Αρούζ πήρε τον Τεπεγκιόζη κι ήρθε σπίτι του. Διέταξε να έρθει η παραμάνα να τον θηλάζει. Την πρώτη φορά που ο Τεπεγκιόζης ρούφηξε το βυζί, της έφαγε όλο το γάλα. Την δεύτερη φορά που ρούφηξε το βυζί, της ήπια όλο το αίμα. Την τρίτη φορά που ρούφηξε, η παραμάνα ξεψύχησε. Πέθαναν κι οι επόμενες παραμάνες που του φέρανε. Όταν κατάλαβαν τι συμβαίνει αποφάσισαν να τον ταΐζουν με γάλα. Για μια μέρα δεν του έφτανε ολόκληρο καζάνι. Όταν γαλουχήθηκε και μεγάλωσε, άρχισε να παίζει με άλλα αγόρια. Έτρωγε τις μύτες τους και τα αυτιά τους. Οι άνθρωποι θύμωσαν πολύ μαζί του, δεν άντεχαν τις διαβολιές του, παραπονιόντουσαν στον Αρούζ. Ο Αρούζ τιμώρησε τον Τεπεγκιόζη με μαστίγιο, τον ξυλοκόπησε. Όμως αυτός συνέχιζε το δικό του. Επιτέλους ο Αρούζ τον έδιωξε από το σπίτι. Τότε η μητέρα του Τεπεγκιόζη τον βρήκε και του έβαλε στο δάχτυλο ένα μαγικό δαχτυλίδι. Είπε: «Γιε μου, κανένα βέλος και κανένα σπαθί δε θα βλάψει το κορμί σου».

Ο Τεπεγκιόζης εγκατέλειψε τα μέρη των Ογούζων και ανέβηκε σε ένα ψηλό βουνό. Από κει λεηλατούσε και έκλεβε τους ανθρώπους, έγινε ξακουστός ληστής. Μια φορά στείλανε μερικά άτομα να τον πιάσουν. Του ρίχνανε βέλη και ακόντια, τον χτυπούσαν

με σπαθιά – τίποτα δεν έβλαψε το κορμί του. Δεν είχε μείνει ούτε βοσκός ούτε ανάπηρος – όλους τους έφαγε κι άρχισε να τρώει τους ίδιους τους Ογούζους. Οι Ογούζοι ενώθηκαν και του επιτέθηκαν. Όταν τους είδε, θύμωσε. Ξερίζωσε ένα δέντρο και τους το πέταξε με δύναμη. Σκότωσε πενήντα-εξήντα άτομα.

Χτύπησε τον αρχηγό των πολεμιστών τον Καζάνη κι ο κόσμος δεν τον χωρούσε πια. Ο αδερφός του Καζάνη ο Καραγκούνης στάθηκε αδύναμος στη μάχη μαζί με τον Τεπεγκιόζη. Ο γιος του Ντουζάνη ο πολεμιστής Ρουστέμης χάθηκε με μαρτυρικό θάνατο. Ο πραγματικός λεβέντης ο γιος του Ουσούν Γκοντζά σκοτώθηκε στη μάχη μαζί του. Ο Τεπεγκιόζης βασάνισε μέχρι θανάτου τα δυο αδέρφια του. Ο Μαμάκης με σιδερένια πανοπλία σκοτώθηκε. Ο Εμένης από το γένος του Μπεγντούρ πέθανε αιμόφυρτος. Έκανε τον ασπρογένη Αρούζ Γκοντζά να φτύνει αίμα. Έσκασε η χολή του γιου του, Κιγιάν Σελτζούκου. Οι Ογούζοι δεν μπόρεσαν να νικήσουν τον Τεπεγκιόζη και το βάλαν στα πόδια. Ο Τεπεγκιόζης τους παγίδεψε. Εφτά φορές οι Ογούζοι ήθελαν να το σκάσουν, εφτά φορές τους έπιανε και τους γύριζε πίσω. Οι Ογούζοι αποδυναμώθηκαν και φώναξαν τον Ντεντέ Κορκούντ να τους συμβουλέψει. «Πήγαινε και πες του πως θα πληρώσουμε λύτρα», - είπαν. Ο Ντεντέ Κορκούντ ο παπ-

πούς μου πήγε στον Τεπεγκιόζη και του είπε: «Γιέ μου! Οι Ογούζοι εξουθενώθηκαν και καταστράφηκαν. Με έστειλαν να γονατίσω μπροστά σου και να σου πω πως θα πληρώσουν λύτρα».

Ο Τεπεγκιόζης είπε: «Να μου δίνετε 60 άτομα την ημέρα». Ο Ντεντέ Κορκούντ απάντησε: «Έτσι θα αφανίσεις το ανθρώπινο γένος. Θα σου δίνουμε δυο άτομα την ημέρα και 500 πρόβατα». Ο Τεπεγκιόζης άκουσε τα λόγια του κι αποκρίθηκε: «Εντάξει, ας είναι έτσι. Αλλά θα μου δώσετε ακόμα δυο άτομα για να μου μαγειρεύουν το φαγητό που θα τρώω». Ο Ντεντέ Κορκούντ επέστρεψε στους Ογούζους κι είπε: «Δώστε στον Τεπεγκιόζη τον Γιουκλού Γοντζά και τον Γιαπογλού Γοντζά να του μαγειρεύουν το φαγητό. Επίσης απαιτήσε να του δίνετε δύο άτομα και 500 πρόβατα την ημέρα». Οι Ογούζοι δέχτηκαν. Όσοι είχαν τέσσερις γιούς, έδωσαν έναν και τους έμειναν τρεις. Όσοι είχαν τρεις γιους, δώσανε έναν και τους έμειναν δύο. Όσοι είχαν δύο γιους, έδωσαν έναν και τους έμεινε ένας.

Ο Καπίκ Καν είχε δυο γιους, έδωσε έναν και του απέμεινε ένας. Όταν ήρθε η σειρά να δώσει τον δεύτερο γιο, η γριά γυναίκα του φώναξε κι έκλαψε με λυγμούς. Εν τω μεταξύ, χάνε μου, μετά από πολλά χρόνια, ο γιος του Αρούζ ο Μπασάτ επέστρεψε από την

εκστρατεία. Η γριά είπε: «Ο Μπασάτ επέστρεψε από την εκστρατεία. Θα πάω να του ζητήσω μήπως μπορεί να μου δώσει κανέναν αιχμάλωτο για να σώσω τον γιο μου».

Η γριά μπήκε στη σκηνή όπου καθόταν ο Μπασάτ και τον χαιρέτησε. Είπε κλαίγοντας: «Εσύ, που το βέλος σου δεν χωράει στην παλάμη του κανενός, που το δυνατό τόξο σου είναι φτιαγμένο από το κέρατο κατσίκας, που το όνομά σου δοξάζεται από όλους του Ογούζους μέσα κι έξω απ' τη χώρα. Για του Αρούζ, χάνε μου Μπασάτε, βοήθησέ με!» Ο Μπασάτ απάντησε: «Μα τι θέλεις;» Η γριά αποκρίθηκε: «Σ' αυτόν τον φθαρτό κόσμο ζει ένας άνθρωπος που δεν αφήνει τους Ογούζους να πηγαίνουν τα καλοκαίρια στα βοσκοτόπια. Όσοι προσπάθησαν να τον σκοτώσουν με ατσάλινα σπαθιά δεν έβλαψαν ούτε μια τρίχα του, όσοι του ρίχνανε καλαμωτά ακόντια δεν κατάφεραν να τον πληγώσουν, όσοι του ρίχνανε βέλη από σημύδα αστόχησαν. Ο αρχηγός των πολεμιστών ο Καζάνης δέχτηκε το χτύπημά του, ο αδερφός του ο Καραγκούνης σκοτώθηκε απ' το χέρι του. Ο Εμένης του γένους Μπεγντούρ πέθανε αιμόφυρτος. Έκανε τον ασπρογένη πατέρα σου Αρούζ να φτύνει αίμα. Του αδερφού σου του Κιγιάν Σελτζούκου έσπασε η χολή κι εξέπνευσε. Οι άλλοι Ογούζοι μπέηδες νικήθηκαν

και σκοτώθηκαν. Εφτά φορές έδιωξε τους Ογούζους απ' τα εδάφη τους κι αποφάσισε να τους επιβάλει χαράτσι. Απαίτησε να του δίνουν δύο άτομα την ημέρα και 500 πρόβατα. Του δώσανε για υπηρέτες τον Γιουκλού Γοντζά και τον Γιαπογλού Γοντζά. Όσοι είχαν τέσσερις γιους, έδωσαν έναν, όσοι είχαν τρεις γιους, δώσανε έναν, όσοι είχαν δύο γιους, δώσανε έναν. Είχα δυο γιους κι έδωσα έναν, μου απέμεινε ένας. Ηρθε η σειρά μου να δώσω τον δεύτερο, χάνε μου, βοήθησέ με!» Δάκρυσαν τα μαύρα μάτια του Μπασάτ, όταν άκουσε για τον αδερφό του. Ας δούμε, χάνε μου, τι είπε:

«Θα πρέπει εκείνος ο τύραννος να κατέστρεψε τις σκηνές σου

που έστησες στα εδάφη σου, αδερφέ!

Θα πρέπει εκείνος ο τύραννος να επέλεξε απ' τα κοπάδια σου

τα γρήγορα άλογά σου, αδερφέ!

Θα πρέπει εκείνος ο τύραννος να έκλεψε τις δρομάδες σου, αδερφέ!

Θα πρέπει εκείνος ο τύραννος να σκότωσε τα πρόβατά σου

που έσφαζες για να τρως εσύ, αδερφέ!

Θα πρέπει εκείνος ο τύραννος να σε χώρισε απ' τη μνηστή σου,

την οποία έδειχνες με υπερηφάνεια, αδερφέ!
Θα πρέπει να έκανες τον ασπρογένη πατέρα μου
να κλάψει

και να λέει: Γιέ μου, αδερφέ!

Θα πρέπει να έκανες την ασπροπρόσωπη μάνα
μου

να υποφέρει για τον γιο της, αδερφέ!

Κορυφή του μαύρου μου βουνού

που υψώνεται μπροστά μας, αδερφέ!

Ξεχείλισμα του βαθιού κρυστάλλινου ποταμιού,
αδερφέ!

Δύναμη του γερού κορμιού μου, αδερφέ!

Φως των μαύρων ματιών μου, αδερφέ!

Μας χώρισαν με τον αδερφό μου!»

Έτσι έκλαψε πολύ κι αναστέναζε βαθιά. Έδωσε έναν αιχμάλωτο στη γυναίκα κι είπε: «Πήγαινε και σώσε τον γιο σου». Η γυναίκα πήρε τον αιχμάλωτο και τον έδωσε αντί για τον γιο της. Είπε στον Αρούζ το χαρμόσυνο νέο. Του είπε: «Ο γιος σου επέστρεψε». Ο Αρούζ καταχάρηκε και πήγε με άλλους μπέηδες να υποδεχτεί τον Μπασάτ. Ο Μπασάτ φίλησε το χέρι του πατέρα του κι ξέσπασαν σε λυγμούς. Όταν μπήκε στο πατρικό του, η μητέρα του τον αγκάλιασε. Ο Μπασάτ της φίλησε το χέρι και για πολλή ώρα ήταν αχώριστοι.

Μαζεύτηκαν οι Ογούζοι μπέηδες να φάνε και να πιούνε. Ο Μπασάτ είπε: «Μπέηδες, θα πολεμήσω τον Τεπεγκιόζη για να πάρω εκδίκηση για το θάνατο του αδερφού μου. Τι λέτε;» Ο Καζάνης μπέης μίλησε. Ας δούμε, χάνε μου, τι είπε.

«Ο Τεπεγκιόζης εμφανίστηκε σαν το μαύρο δράκο,

ψηλά στον ουρανό δεν μπορούσα να τον πιάσω,
Μπασάτε!

Ο Τεπεγκιόζης εμφανίστηκε σαν το μαύρο τίγρη,
τον κυνήγησα στα μαύρα βουνά, αλλά δεν μπόρεσα να τον νικήσω, Μπασάτε!

Ο Τεπεγκιόζης εμφανίστηκε σαν το άγριο λιοντάρι,

τον κυνήγησα στο πυκνό δάσος, αλλά δεν μπόρεσα να τον πιάσω, Μπασάτε!

Ας είσαι λεβέντης, ας είσαι μπέης, δεν μπορείς να συγκριθείς μαζί μου,

μαζί με τον Καζάνη, Μπασάτε!

Μην κάνεις τον ασπρογένη πατέρα σου να κλάψει,

μην κάνεις την ασπρομάλλα μητέρα σου να υποφέρει».

«Όπωςδήποτε θα πάω», - αποκρίθηκε ο Μπασάτ.

«Όπως αγαπάς», - είπε ο Καζάνης.

Ο πατέρας του κλαίγοντας είπε: «Γιε μου, μην αφήνεις το σπίτι σου χωρίς τον νοικοκύρη, κάνε χάρη, μη φύγεις!»

Ο Μπασάτ απάντησε: «Όχι, αγαπητέ ασπρογένη πατέρα μου, θα πάω».

Δεν άκουσε κανέναν, πήρε μια χούφτα βέλη και τα έβαλε πίσω απ' τη ζώνη του. Έδεσε το σπαθί του στη μέση του, έβαλε στον ώμο το τόξο του, έβαλε και τα παπούτσια του, φίλησε το χέρι της μητέρας του και του πατέρα του, τους αποχαιρέτησε. Είπε: «Με το καλό να μείνετε».

Έφτασε στο βράχος που ψήνανε κρέατα για τον Τεπεγκιόζη και τον είδε να λιάζεται στον ήλιο. Τέντωσε το τόξο του, έβγαλε απ' τη ζώνη του ένα βέλος και το έριξε στο πλευρό του Τεπεγκιόζη. Το βέλος δεν τον τρύπησε αλλά έσπασε. Έριξε ένα άλλο βέλος κι αυτό έσπασε. Ο Τεπεγκιόζης είπε: «Οι μύγες εδώ είναι ενοχλητικές». Ο Μπασάτ έριξε ένα άλλο βέλος κι αυτό έσπασε. Ένα κομμάτι του βέλους έπεσε μπροστά στον Τεπεγκιόζη. Αυτός πετάχτηκε και είδε τον Μπασάτ. Χτύπησε τις παλάμες του, χαχάνισε δυνατά και είπε στους γέρους υπηρέτες του: «Οι Ογούζοι μας στέλνουν κι άλλο φαγητό».

Κυνήγησε τον Μπασάτ, τον έπιασε, τον έφερε κοντά στη σπηλιά του και τον έβαλε μέσα στη μπότα

του. Είπε: «Ακούστε γέροι! Θα μου τον ψήσετε για κολατσιό». Αποκοιμήθηκε. Ο Μπασάτ είχε έναν σουγιά, έσκισε τη μπότα, βγήκε έξω κι είπε: «Πείτε μου, γέροι, πως να τον σκοτώσω;» Του απάντησαν: «Δεν γνωρίζουμε, αλλά μόνο στο μάτι του έχει σάρκα». Ο Μπασάτ πλησίασε το κεφάλι του Τεπεγκιόζη, του άνοιξε τα βλέφαρα κι είδε πως το μάτι του είχε σάρκα. Είπε: «Ακούστε με, γέροι, βάλτε ένα μαχαίρι στη φωτιά να πυρακτώσει». Έβαλαν μαχαίρι στη φωτιά κι κοκκίνισε. Ο Μπασάτ το πήρε στα χέρια, προσευχήθηκε στον Μωάμεθ, το όνομα του οποίου είναι ένδοξο, και έμπηξε το μαχαίρι στο μάτι του Τεπεγκιόζη. Ούρλιαξε ο Τεπεγκιόζης κι η κραυγή του αντήχησε στα βουνά και στα βράχια. Ο Μπασάτ πετάχτηκε και μπήκε στη σπηλιά που ήταν τα πρόβατα. Ο Τεπεγκιόζης κατάλαβε πως ο Μπασάτ είναι εκεί και του έκλεισε την είσοδο. Έβαλε τα πόδια του από τη μία και από την άλλη πλευρά της εισόδου κι είπε: «Ακούστε, πρόβατα και κριάρι! Περάστε το ένα μετά το άλλο στην είσοδο!» Όταν τα πρόβατα περνούσαν το ένα μετά το άλλο, έπιανε το κεφάλι του καθενός.

«Αρνάκια και κριάρι, θησαυρέ μου, περάστε», - έλεγε.

Το κριάρι πετάχτηκε απ' τη θέση του. Ο Μπασάτ γρήγορα τ' πιασέ, τ' σφάξε και το έγδαρε. Δεν έκο-

ψε απ' τη προβιά ούτε το κεφάλι ούτε την ουρά. Έβαλε τη προβιά επάνω του. Πλησίασε τον Τεπεγκιόζη αλλά αυτός κατάλαβε πως μέσα στη προβιά κρύβεται ο Μπασάτ. Του είπε: «Χρυσέ κριάρι μου, κατάλαβες από τι θα βρω το θάνατό μου. Θα σε χτυπήσω με τόση δύναμη στον τοίχο της σπηλιάς ώστε το λίπος σου θα πασαλείψει τους τοίχους της». Ο Μπασάτ τέντωσε στα χέρια του Τεπεγκιόζη το κεφάλι του κριαριού. Ο Τεπεγκιόζης το έπιασε δυνατά απ' τα κέρατα και το σήκωσε. Στα χέρια του έμεινε μόνο η προβιά. Ο Μπασάτ πήδηξε πάνω απ' το κορμί του Τεπεγκιόζη και βγήκε έξω. Ο Τεπεγκιόζης έριξε τη προβιά στο χώμα και είπε: «Σώθηκες, νεαρέ;» Ο Μπασάτ απάντησε: «Με έσωσε ο θεός». Ο Τεπεγκιόζης συνέχισε: «Άκου, νεαρέ, πάρε το δαχτυλίδι από το δάχτυλό μου και βάλ' το στο δικό σου δάχτυλο. Θα γίνεις άτρωτος για τα βέλη και το σπαθί». Ο Μπασάτ πήρε το δαχτυλίδι και το έβαλε στο δάχτυλο. Ο Τεπεγκιόζης είπε: «Νεαρέ, πήρες το δαχτυλίδι, το 'βαλες;» «Το 'βαλα», - είπε ο Μπασάτ.

Ο Τεπεγκιόζης άρχισε να κυνηγάει τον Μπασάτ για να τον μαχαιρώσει. Ο Μπασάτ κυνηγημένος σταμάτησε σε μια αλάνα και βλέπει πως το δαχτυλίδι είναι πάλι στα πόδια του Τεπεγκιόζη.

Ο Τεπεγκιόζης ρώτησε: «Σώθηκες, νεαρέ;»
«Ο θεός μου με έσωσε», - είπε ο Μπασάτ.
«Είδες έναν θόλο επάνω στην αλάνα;» - ρώτησε ο Τεπεγκιόζης.

«Το είδα», - απάντησε ο Μπασάτ.

«Εκεί έχω το θησαυρό μου, πήγαινε και παρ' τον για να μην τον πάρουν οι γέροι».

Ο Μπασάτ μπήκε στο θόλο και βλέποντας πολύ χρυσάφι κι ασήμι, τ' άχασε. Ο Τεπεγκιόζης έφτασε στο θόλο κι είπε: «Μπήκες στο θόλο;»

«Μπήκα», - απάντησε ο Μπασάτ.

«Θα σε θάψω ζωντανό εκεί μέσα», - είπε ο Τεπεγκιόζης.

«Δεν υπάρχει άλλος θεός εκτός απ' τον Αλλάχ, κι ο Μωάμεθ είναι ο απεσταλμένος του», - ξεστόμισε ο Μπασάτ. Εμφανίστηκαν εφτά πόρτες στο θόλο κι ο Μπασάτ βγήκε έξω. Ο Τεπεγκιόζης έβαλε το χέρι του μέσα στο θόλο και τον χτύπησε δυνατά. Απ' το χτύπημά του ο θόλος αναποδογύρισε.

«Σώθηκες, νεαρέ;» - ρώτησε ο Τεπεγκιόζης.

«Ο θεός μου με έσωσε», - είπε ο Μπασάτ.

«Δεν σε παίρνει ο χάρος. Έχεις δει εκείνη τη σπηλιά εκεί πέρα;» - ρώτησε ο Τεπεγκιόζης.

«Την έχω δει», - απάντησε ο Μπασάτ.

«Έχω εκεί δυο σπαθιά, το ένα είναι με αίμα και το

άλλο χωρίς. Εκείνο χωρίς αίμα θα με αποκεφαλίσει. Πήγαινε και φερέ' το να με σκοτώσεις», - είπε ο Τεπεγκιόζης.

Πήγε ο Μπασάτ στη σπηλιά κι είδε πως το σπαθί χωρίς αίμα μια ανεβαίνει μια κατεβαίνει. «Δε θα το πλησιάσω χωρίς να λάβω μέτρα», - σκέφτηκε. Έβγαλε το δικό του σπαθί κι άγγιξε το σπαθί του Τεπεγκιόζη. Το δικό του σπαθί ράγισε στα δυο. Τότε έφερε ένα δέντρο κι άγγιξε με αυτό το σπαθί του Τεπεγκιόζη. Το δέντρο ράγισε στα δυο. Τότε πήρε στα χέρια του το τόξο του και πέταξε ένα βέλος στην αλυσίδα που κρατούσε το σπαθί του Τεπεγκιόζη. Το σπαθί μπήκε μέσα στο χώμα. Ο Μπασάτ έβαλε το δικό του σπαθί στη θήκη του, κράτησε γερά τη χειρολαβή του σπαθιού του Τεπεγκιόζη και πήγε κοντά του.

«Πως πάει, Τεπεγκιόζη;» - τον ρώτησε.

«Νεαρέ, πάλι δεν πέθανες;» - είπε ο Τεπεγκιόζης.

«Ο θεός μου με έσωσε», - απάντησε ο Μπασάτ.

«Είσαι αθάνατος», - είπε ο Τεπεγκιόζης.

Με δυνατή φωνή μίλησε ο Τεπεγκιόζης, ας δούμε τι είπε.

«Οφθαλμέ μου, μοναδικέ μου οφθαλμέ!

Με τη βοήθειά σου νικούσα τους Ογούζους.

Μου πήρες το φως μου, το μοναδικό μάτι μου,

παλικάρι, ας σου πάρει τη ψυχή ο Παντοδύναμος!

Όπως υποφέρω τώρα από τον πόνο στο μάτι,
ας μη δώσει σήμερα ο Παντοδύναμος
σε κανένα παλικάρι το φως του!»

Συνέχισε:

«Ποιό είναι εκείνο το μέρος απ' όπου κατάγεται
κι όπου επιστρέφεις;

Όταν χάνεσαι στο δάσος μέσα στη νύχτα σε ποι-
όν ελπίζεις;

Ποιός είναι ο χάνος σου που σηκώνει ψηλά τη ση-
μαία;

Την ώρα της μάχης ποιός είναι ο αρχηγός του
στρατού σας;

Πως είναι το όνομα της μητέρας σου;

Πως είναι το όνομα του ασπρογένη πατέρα σου;

Δεν είναι τίμιο να κρύβουν οι λεβέντες τα ονόμα-
τά τους.

Ποιό είναι το όνομά σου, παλικάρι, πες μου!»

Ο Μπασάτ απάντησε στον Τεπεγκιόζη, ας δούμε
χάνε μου, τι του είπε.

«Το μέρος απ' όπου κατάγομαι και επιστρέφω εί-
ναι Γκουν Ορτάτς.

Όταν χάνομαι μέσα στη νύχτα, η ελπίδα μου εί-
ναι ο Αλλάχ.

Ο χάνος μου είναι ο Μπαγιανούρ που σηκώνει
ψηλά τη σημαία μας.

Τη μέρα της μάχης μπροστά απ' όλους είναι ο αρχηγός μας,

ο γιος του Σαλόρ ο Καζάνης.

Το όνομα της μητέρας μου είναι γερό δέντρο.

Το όνομα του πατέρα μου είναι άγριο λιοντάρι.

Είμαι ο γιος του Αρούζ ο Μπασάτ».

«Τότε είμαστε αδέρφια, μη με σκοτώσεις», - είπε ο Τεπεγκιόζης.

Ο Μπασάτ απάντησε:

«Ατιμε, έκανες τον ασπρογένη πατέρα μου να κλάψει.

Έκανες την ασπρομάλλα μάνα μου να υποφέρει,

Σκότωσες τον αδερφό μου τον Κιγιάν.

Χήρεψες την όμορφη νύφη μου,

ορφάνεψες τα γαλανομάτα μωρά της.

Πως να μη σε σκοτώσω;

Ωσπου να βγάλω το μαύρο ατσάλινο σπαθί μου,

ώσπου να κόψω το κεφάλι σου που φοράει κετσε-

δένιο καπέλο,

ώσπου να χύσω το κόκκινο αίμα σου,

ώσπου να σ' εκδικηθώ για το θάνατο του αδερ-

φού μου Κιγιάν,

δε θα σε αφήσω ήσυχο».

Ο Τεπεγκιόζης ξαναμίλησε:

«Έλεγα να σηκωθώ να φύγω απ 'τα μέρη μου,

έλεγα να μη τηρήσω τη συμφωνία μου με τους
Ογούζους μπέηδες,

έλεγα να τους εξοντώσω όλους όσοι γεννιούνται.

Έλεγα να φάω ανθρώπινο κρέας να χορτάσω,

Έλεγα πως οι υπόλοιποι Ογούζοι μπέηδες

θα ενωθούν και θα μου επιτεθούν.

Έλεγα πως θα φύγω και θα μπω στη σπηλιά που
ψήνουν κρέατα για μένα,

έλεγα πως θα τους ρίχνω τεράστιες πέτρες,

Έλεγα πως μια πέτρα θα βρει το κεφάλι μου και
θα πεθάνω.

Μου στέρησες το φως μου, το μάτι μου, παλικάρι,
Ο Παντοδύναμος να σου πάρει την ψυχή σου!»

Συνέχισε:

«Έκανα να κλάψουν πολύ οι ξανθογένηδες γέροι,
Μάλλον οι κατάρες τους σε έβλαψαν, οφθαλμέ
μου!

Έκανα τις ασπρομάλλες γριές να κλάψουν πολύ,
μάλλον τα δάκρυά τους σε έβλαψαν, οφθαλμέ
μου!

Έφαγα πολλούς λεβέντες με μαυριδερό δέρμα,
μάλλον η γενναιότητα τους σε έβλαψε, οφθαλμέ
μου!

Έφαγα πολλές κοπέλες με χέρια βαμμένα με
χένα,

Μάλλον οι μνηστήρες τους σε έβλαψαν, οφθαλμέ μου!

Όπως υποφέρω απ' τον πόνο τώρα
ας μη δώσει σήμερα ο Παντοδύναμος
σε κανένα παλικάρι το φως του!

Οφθαλμέ μου, μοναδικέ μου οφθαλμέ!»

Θύμωσε ο Μπασάτ, σηκώθηκε απ' τη θέση του και έκανε τον Τεπεγκιόζη να γονατίσει σαν την καμήλα και τον αποκεφάλισε με το σπαθί του. Άνοιξε μια τρύπα στο κορμί του, εκεί έβαλε την χορδή απ' τον τόξο του και τον έσυρε στην είσοδο της σπηλιάς. Έστειλε τον Γιουκλού Γοντζά και τον Γιαπογλού Γοντζά στους Ογούζους με χαρμόσυνο νέο. Καβάλησαν τα άσπρα και γκριζα άλογά τους και κάλπασαν. Όλες οι φυλές των Ογούζων έμαθαν το νέο. Ήρθαν στο σπίτι του Αρούζ Γοντζά, του πατέρα του Μπασάτ και του ανακοίνωσαν την χαρούμενη είδηση: «Χαρμόσυνο νέο, ο γιος σου αποκεφάλισε τον Τεπεγκιόζη», - του είπαν.

Μαζεύτηκαν οι υπόλοιποι Ογούζοι μπέηδες και πήγαν στη σπηλιά όπου ψήνανε, έβαλαν στη μέση το κεφάλι του Τεπεγκιόζη.

Ήρθε ο παππούς μου ο Ντεντέ Κορκούντ, άρχισε να παίζει ένα χαρούμενο τραγούδι για την ιστορία των αντρών-πολεμιστών. Ευλόγησε τον Μπασάτ:

«Όταν ανέβεις το Μαύρο βουνό, να σε βοηθήσει ο θεός να το ανέβεις, να σου επιτρέψει να διασχίσεις τα ποτάμια που βάφτηκαν με αίμα». Είπε: «Με ανδρεία εκδικήθηκες για το θάνατο του αδερφού σου, κι ελευθέρωσες απ' το ζυγό τους υπόλοιπους Ογούζους, να σε ευλογήσει ο Παντοδύναμος».

Όταν έρθει η ώρα του θανάτου σου, να μην απαρνηθείς την καθαρή πίστη σου, ο θεός να σου συγχωρέσει τις αμαρτίες σου, για χάρη του Μωάμεθ, το όνομα του οποίου είναι ένδοξο, χάνε μου!

ΕΠΟΣ «ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΝΤΕΝΤΕ ΚΟΡΚΟΥΝΤ»

Το Αζερμπαϊτζάν βρίσκεται στο Μεγάλο Δρόμο του Μεταξίου που ενώνει την Ασία με την Ευρώπη, στις όχθες της Κασπίας θάλασσας. Στην πόλη Αζερμπαϊτζάν, που είναι πλούσια σε μνημεία προστατευόμενα από την Ουνέσκο ως σημαντική πολιτιστική κληρονομιά, διαμένουν ειρηνικά και φιλικά δεκάδες λαοί, εθνικότητες και θρησκευτικές μειονότητες. Η πόλη αυτή αποτελεί παράδειγμα ανεκτικότητας και πολυπολιτισμικότητας. Γι' αυτό το λόγο είναι πολυάριθμα έπη, μύθοι, παραμύθια και άλλα στοιχεία λαϊκής παράδοσης που γράφτηκαν στην Αζερική (Τουρκική γλώσσα), την κοινή γλώσσα επικοινωνίας για τους ανθρώπους διαφόρων εθνικοτήτων. Οι γραπτές λαϊκές λογοτεχνικές πηγές διατήρησαν τις ηθικές-αισθητικές αξίες της εποχής τους. Το έπος του Ντεντέ Κορκούντ αποτελεί ένα υπόδειγμα της λαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς. Για πρώτη φορά αναφέρθηκε στην επιστημονική κοινότητα το 1815 από τον Γερμανό ανατολιστή Ερρίκο Φρειδερίκο φον Ντιτς. Ο φον Ντιτς μετέφρασε έναν από τους μύθους του έπους στα Γερμανικά κι εξέδωσε το βιβλίο μαζί με τον πρόλόγό του στο Βερολίνο.

Η επέτειος των 1300 χρόνων του έπους του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» γιορτάστηκε το 2000 στο επίπεδο της Ουνέ-

σκο. Σε σχέση με αυτό το γεγονός, ο πανεθνικός ηγέτης του αζερικού λαού ο κ. Γκεϊντάρ Αλίγιεβ είπε: «Το Βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ» αποτελεί καθρέφτη της ιστορίας και της μνήμης του έθνους, της παλιάς συνείδησης του Αζερικού λαού. Είναι ωδή του λόγου μας, της γλώσσας μας, της πνευματικότητάς μας, της ψυχής μας και γι' αυτό παρουσιάζει εξέχουσα πολιτιστική και ηθική σημασία.» Το έπος του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» αποτελείται από τους 12 μύθους και τον πρόλογο. Ο Ντεντέ Κορκούντ – ο αφηγητής του έπους είναι ένας σοφός ερμηνευτής που ήταν μακρόβιος και γνώριζε το ιστορικό παρελθόν του Αζερικού έθνους και θεωρείται ο Όμηρος των Αζέρων.

Κάθε μύθος του έπους με φανταχτερές λογοτεχνικές αποχρώσεις περιγράφει και υμνεί την μυθολογική κοσμοαντίληψη του Αζερικού λαού, την ιστορία του, τα ήθη και τα έθιμά του, τον αγώνα του, την καθημερινότητα, τη γλώσσα, τη θρησκεία και τον πολιτισμό του. Τα τελευταία 200 χρόνια το έπος του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» μελέτησαν οι Γερμανοί, Ιταλοί, Ρώσοι, Τούρκοι, Ολλανδοί, Άγγλοι, Ούγγροι, Γάλλοι επιστήμονες, έχει γίνει αντικείμενο έρευνας των διασημότερων ανατολιστών του κόσμου. Διάφοροι μύθοι του έπους κι οι ήρωες του έχουν συγκριθεί με τους πρωταγωνιστές της Ελληνικής και Ρωμαϊκής μυθολογίας. Έχει σημειωθεί πως το «Βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ» είναι λογοτεχνικό μνημείο των αρχαιοτάτων χρόνων. Από την φιλολογική σκοπιά το «Βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ» περιέχει πολλαπλές ομοιότητες με τα επικά έργα διάφορων λαών κι γι' αυτό έγινε αντικείμενο μελέτης των επιστη-

μόνων διαφόρων κλαδών, για παράδειγμα, των φιλολόγων της Γερμανικής φιλολογίας. Το έπος του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» ως δημιούργημα του Αζερικού λαού, χάρη στην ανθρωπολατρία του και την παράκληση για ειρήνη και φιλία όλων των λαών, αποτελεί κληρονομιά όχι μόνο των Αζέρων και του Τουρκικού κόσμου, αλλά κι όλης της ανθρωπότητας.

Σαρράφ Μπαλαχάν

ΕΡΡΙΚΟΣ ΦΡΕΙΔΕΡΙΚΟΣ ΦΟΝ ΝΤΙΤΣ (1751- 1817)

Ο γνωστός Γερμανός διπλωμάτης και ανατολιστής Ερρίκος Φρειδερίκος φον Ντιτς γεννήθηκε το 1751 στη γερμανική (πρωσική) πόλη Μπερνμπούργκ στην οικογένεια του εμπόρου. Για να σπουδάσει νομική το 1769 γράφεται στο Πανεπιστήμιο του Χάλλε. Αφού ολοκληρώσει τις σπουδές του, εργάζεται επί 11 χρόνια στο Μάγκντεμπουργκ ως υπάλληλος της τοπικής διοίκησης. Χάρη στις ικανότητές του παίρνει προαγωγή ως προϊστάμενος γραμματείας. Η μέρα της 16ης Μαΐου του 1784 υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική στην μελλοντική του πορεία, όταν τοποθετείται ως Σύμβουλος στην πρεσβεία στην Τουρκία από τον βασιλιά Φρειδερίκο τον Μέγα.

Στη διάρκεια της θητείας του στην Πρεσβεία στην Κωνσταντινούπολη ο φον Ντιτς έμαθε την Τουρκική κι άλλες ανατολικές γλώσσες, χωρίς να διαθέτει την σχετική μόρφωση. Το 1876 ο βασιλιάς Φρειδερίκος Βίλχελμ Β΄ του χαρίζει τον τίτλο ευγενείας και τον ορίζει πληρεξούσιο υπουργό και έκτακτο πρέσβη της Πρωσίας στην Τουρκία. Στη διάρκεια των 6 ετών που πέρασε στην Κωνσταντινούπολη, χάρη στην αγάπη του στους Τούρκους και στα ιδιαίτερα προσωπικά χαρίσματά του, ο φον Ντιτς έχει συλλέξει πολλά σπάνια ανατολικά χειρόγραφα.

Σύμφωνα με τα λόγια του ιδίου του φον Ντίτς και σύμφωνα με τις πληροφορίες της εγκυκλοπαίδειας, η βιβλιοθήκη του περιείχε 17 000 βιβλία και 856 χειρόγραφα, 407 από τα οποία αναφέρονταν στην Ανατολή. Όταν τον μεταθέσανε από τη θέση του πρέσβη, ο Ντιτς αρχίζει να ερευνά τα σπάνια χειρόγραφα στην Τουρκική, Αραβική και Περσική γλώσσα, που έχει συλλέξει. Το 1811 εκδίδει το «Ογουζναμέ», και το 1811-1815 βγαίνει η συλλογή των ανατολικών χειρογράφων «Συλλογή των χειρογράφων έργων της Ασίας». Στον συλλογικό τόμο μπήκαν τέτοια έργα όπως η πραγματεία του Μωάμεθ Λαλεζάρη «Μιζάν-ι Αζχάρ», του Μπουζρή Ντζουμχούρ «Μουζαφφερναμέ», τα οδοιπορικά του Κιταμπή Ρούμη «Μιράτ-αλ-Μαμαλίκ», το βιβλίο των Ογουζικών μύθων «Το βιβλίο του Ογούζου» και ο «Μύθος για το πως ο Μπασάτ σκότωσε τον Τεπεγκιόζη».

Ο μεγάλος φιλόσοφος και ποιητής Γκαίτε συμπάθησε πολύ τον φον Ντιτς χάρη σε αυτή τη δράση του. Ο Γιόχαν Βόλφγκανγκ φον Γκαίτε στο βιβλίο του «Ανατολικό-δυτικό Ντιβάν» στο μέρος «Παρατηρήσεις και σκέψεις» κάνει αφιέρωμα στον γνωστό ανατολιστή φον Ντιτς, όπου εκφράζει τον σεβασμό του και την ευγνωμοσύνη του στο πρόσωπό του. Αργότερα, το 1816 ο Ντιτς μετέφρασε για τον Γκαίτε «Τα διηγήματα του Μουλλά Νασρεντίν» και του τα έστειλε. Μαζί με τους συγχρόνους του, τους λαμπρούς επιστήμονες της Πρωσίας, τον Φρειδερίκο Αύγουστο Βολφ, τον Αλέξανδρο φον Χούμπολτ, τον Σλέγκελ και τους αδερφούς Γκριμ, συνέφερε στην ανάπτυξη του γερμανικού ρομαντισμού κι υπήρξε ένας από τους θεμελιωτές της συγκριτικής λογοτεχνίας.

Το 1814 στο έργο του φον Ντιτς αρχίζει η περίοδος του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ». Μόνος του έκανε κατάλογο των μύθων του «Βιβλίου του Ντεντέ Κορκούντ» που φυλάγονταν στη βιβλιοθήκη της Δρέσδης και ως τότε δεν είχαν μελετηθεί από κανέναν. Στη συνέχεια, μετέφρασε στη Γερμανική γλώσσα το μύθο «Πως ο Μπασάτ σκότωσε τον Τεπεγκιόζη» και το εξέδωσε μαζί με έναν μεγάλο πρόλογο. Έτσι παρουσίασε στην παγκόσμια επιστήμη το καινούριο έπος. Ο επιστήμονας έκανε σύγκριση του Τεπεγκιόζη με τον Κύκλωπα του Ομήρου κι διατηρούσε την άποψη, σύμφωνα με την οποία ο Τεπεγκιόζης ήταν προγενέστερη μορφή του Πολύφημου. Το 1814 για την συνεισφορά του στην παγκόσμια έρευνα της Ανατολής, ο φον Ντιτς εκλέχθηκε επίτιμο μέλος της Ρωσικής Ακαδημίας Επιστημών.

Ραβάν Γκασάνοβ

Παραπομπές ονομάτων

1. **Ιεράρχης** (*praelatus*) – ανώτατος κληρικός της καθολικής εκκλησίας
2. **Κύκλωπας** – μυθικό τέρας με ένα μάτι στο κούτελο
3. **In folio** – βιβλίο μεγέθους *in folio*, όπου το μέγεθος της σελίδας είναι μισό από το κανονικό
4. **Οι Παύλους** - ο λαός Μανσοί
5. **Οι Καγιέ** – μια Ογουζική φυλή
6. **Στρίττερ** – Γερμανός ανατολιστής και ιστορικός.
Johann Gott helf von Stritter (1740-1801).
7. **Ντε Γκιν** - *Joseph De Guignes* (1721-1800). Γάλλος ανατολιστής κι ιστορικός
8. **Ικόνιουμ** – η περιοχή Κόνια της Τουρκίας
9. **Ωξος** - στην αρχαιότητα Οξ, Ντζειχούν (στους Αραβες), τώρα η περιοχή Αμού Ντάρια
10. **Πολύφημος** – ο Κύκλωπας στον Όμηρο

11. **Αργης** – ένας από τους μυθικούς αρχαιοελληνικούς Κύκλωπες
12. **Βρόντης** – ένας από τους αρχαιοελληνικούς μυθικούς Κύκλωπες
13. **Ουρανός** – ο Θεοπάτωρ θεός στην Ελληνική μυθολογία
14. **Λίπαρι** – νησί στη νότια Ιταλία
15. **Απόλλωνας** – στην αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή μυθολογία θεός του ηλίου, του φωτός, της σοφίας, προστάτης των τεχνών . Γιος του Δία και της Λητώς.
16. **Μακρόβιος** – Αμβρόσιος Θεοδόσης Μακρόβιος, αρχαίος ρωμαϊκός φιλόσοφος και γλωσσολόγος.
17. **Κικέρωνας** – Μάρκος Τύλλιος, αρχαίος Ρωμαϊκός ρήτορας, πολιτικός και φιλόσοφος (106 π.χ.-43 μ.χ.)
18. **Άργος** – πόλη στην περιοχή της Πελοποννήσου στην Ελλάδα
19. **Λυκία** – κράτος στη Μικρά Ασία, μεταφράζεται ως «Χώρα του φωτός»
20. **Στράβωνας** – αρχαίος Έλληνας ιστορικός και γεωγράφος (64/63 π.χ. - 23/24 μ.χ.)
21. **Ναύπλιο** – πόλη στην Ελλάδα
22. **Όμηρος** – αρχαίος Έλληνας ποιητής, συγγραφέας των επικών ποιημάτων «Ιλιάδα» και «Οδύσεια»

23. **Τρινακρία** – τώρα Συκελία
24. **Κόλπος του Λυλυβαίου** – κόλπος στην δυτική πλευρά της Σικελίας
25. **Αίτνα** – ονομασία βουνού
26. **Φαραλιόνι** – ονομασία νησιού που ζούσαν οι Κύκλωπες
27. **Κατάνη** – περιοχή της Ιταλίας
28. **Val Demone** – σημαίνει κοιλάδα του δαίμονα, βρίσκεται στον βορρά της Κατάνης
29. **Ποσειδώνας** – θεός της θάλασσας
30. **Νύμφη Θωώση** – θαλάσσια νύμφη
31. **Αμφιτρίτη** – γυναίκα του Ποσειδώνα
32. **Νύμφη Στύλβη** – υποτιθέμενη μητέρα του Πολύφημου
33. **Αμυμώνη** – υποτιθέμενη μητέρα του Πολύφημου
34. **Έλατος** – υποτιθέμενος πατέρας του Πολύφημου
35. **Αργοναύτες** – οι ήρωες που μαζί με τον Ιάσονα πήγαν στην εκστρατεία για να βρουν το χρυσόμαλλο δέρας
36. **Πλάτωνας** – αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος – ιδεαλιστής
37. **Claudius Aelianus** – (170-222) Ρωμαϊκός φιλόσοφος, καθηγητής ρητορικής

38. **Θεόφιλος ο Εδεσσαίος** – (695-785) Σύριος επιστήμονας από την Εδεσσα (τώρα Ούρφα Τουρκίας)
39. **Ιερόνυμος Φαβρίκιος** – Ιταλός επιστήμονας (1537-1619)
40. **Ιωάννης Χρυσόστομος** – (344-407) Έλληνας ρήτορας, φιλόσοφος, ιστορικός
41. **Πρίαμος** – πατέρας του Έκτορα και του Πάριου, βασιλιάς της Τροίας

**Οι μεταφραστές του προλόγου του Ερρίκου
Φρειδερίκου φον Ντιτς που ονομάζεται
« Η σύγκριση του νεωστί ευρεθέντος
Κύκλωπα των Ογκούζων σε σχέση με τον
Ομηρικό» και του μύθου «Πως ο Μπασάτ
σκότωσε τον Τεπεγκιόζη»**

1. **Αζερική γλώσσα** – Τελμάν Κιαζίμοβ (καθηγητής του Σλαβικών Πανεπιστημίου του Μπακού), Ραβάν Γκασάνοβ (Γενικός Σύμβουλος του Διεθνούς κέντρου Πολυπολιτισμικότητας του Μπακού)
2. **Αβαρική γλώσσα** – Ντζαμιλά Κεϊσερόβσκαγια (επιστημονική συνεργάτης του Ινστιτούτου γλωσσολογίας της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών του Αζερμπαϊτζάν)
3. **Αγγλική γλώσσα** – Άννα Τόμσον (συγγραφέας και μεταφράστρια)
4. **Αραβική γλώσσα** – Αχμέντ Σαμί (καθηγητής του Πανεπιστημίου Αϊν-Σαμς της Αιγύπτου, διευθυντής του Αιγυπτιακού Κέντρου πολιτιστικών-επιμορφωτικών σχέσεων)

5. **Αρμενική γλώσσα** – Γκαφάρ Τσαχμαγκλή (καθηγητής του Πανεπιστημίου Ερντζιές, Τουρκία, δημοσιογράφος)
6. **Γαλλική γλώσσα** – Μισέλ Μποζντεμίρ (καθηγητής του Εθνικού Πανεπιστημίου Ανατολικών γλωσσών και πολιτισμών INALCO, Γαλλία)
7. **Γερμανική γλώσσα** – Ερρίκος Φρειδερίκος φον Ντιτς (Γερμανός διπλωμάτης και ανατολιστής)
8. **Γεωργιανή γλώσσα** – Ιμίρ Μαμεντλή (ποιητής, εκδότης, μεταφραστής)
9. **Γιαπωνέζικη γλώσσα** – Τακαγιούκη Γιοκότα Μουρακάμη (καθηγήτρια του Πανεπιστημίου της Οσακα, Γιαπωνία)
10. **Εβραϊκή γλώσσα** – Ταράνα Γκουσεϊνοβα (καθηγήτρια του Κρατικού Πανεπιστημίου του Μπακού), Χαντάς Μελέχ (δάσκαλος του σχολείου №3 του Ισραήλ, μεταφραστής)
11. **Ελληνική γλώσσα** – Σαϊντα Μεχντίγιεβα (διευθύντρια του κέντρου της Νεοελληνικής γλώσσας και Πολιτισμού στο Σλαβικό Πανεπιστήμιο του Μπακού, πρόεδρος της Ελληνικής κοινότητας του Αζερμπαϊτζάν «Αργώ»)
12. **Ινδική γλώσσα** – Σουντχά Σβαρνακάρ (καθηγητής του Κρατικού Πανεπιστημίου Παραήμπα, Βραζιλία)

13. **Ιταλική γλώσσα** – Ντανιέλε Φρανζόνη (συνεργάτης του Πανεπιστημίου της Γένοβα, Ιταλία, μεταφραστής)
14. **Κινεζική γλώσσα** – Λεϊ Τσεν (συνεργάτης της εφημερίδας « Νεολαία της Κίνας» της Κινεζικής Λαϊκής Δημοκρατίας)
15. **Κουρδική γλώσσα** – Φαχραντίν Πασάγιεβ (διευθυντής του κουρδικού πολιτιστικού κέντρου «Ρονάχη», μεταφραστής)
16. **Λεζγική γλώσσα** – Σενταγκέτ Κερίμοβα (αρχισυντάκτης της εφημερίδας «Σαμούρ», συγγραφέας, δημοσιογράφος)
17. **Ουγγρική γλώσσα** – Ερντέλι Μελιντά (συνεργάτης του Πανεπιστημίου Λοράντ Ετβιός, Ουγγαρία, τουρκολόγος).
18. **Ουκρανική γλώσσα** – Μεχμάν Σαλμάνοβ (συνεργάτης της Εθνικής τηλεόρασης της Ουκρανίας, μεταφραστής), Ολένα Σεμεντσούκ (καλλιτεχνική συντάκτης της Εθνικής τηλεόρασης της Ουκρανίας)
19. **Περσική γλώσσα** – Μοχσούν Ναγκισοϊλού (δημοσιογράφος της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών του Αζερμπαϊτζάν, καθηγήτρια), Σαχλά Αμπντουλλάγιεβα (επιστημονική συνεργάτης του Ινστιτούτου χειρογράφων της Εθνικής Ακαδημίας Επιστημών του Αζερμπαϊτζάν)

20. **Ρωσική γλώσσα** – Β.Β. Μπαρτόλντ (Ρώσος επιστήμονας, ανατολιστής, ακαδημαϊκός)
21. **Talysh** – Μεχμάν Γκααραχανογλού (συγγραφέας, κρητικός, μεταφραστής)
22. **Tat** – Ραχσαντά Μπαϊράμοβα (εκπρόσωπος της κοινότητας των Τάτ του Αζερμπαϊτζάν, ιστορικός)
23. **Τουρκική γλώσσα** – Φικρέτ Τπυρκμέν (καθηγητής του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Τουρκία)
24. **Udi** – Ρόμπερτ Μομπίλη (πρόεδρος της κοινότητας των αλβανών χριστιανών Udi του Αζερμπαϊτζάν, Γενικός Επιστημονικός Συνεργάτης του Κρατικού Πανεπιστημίου του Μπακού), Ράφικ Νταγκκανάρη (εκπρόσωπος της κοινότητας των αλβανών χριστιανών Udi του Αζερμπαϊτζάν, μεταφραστής)
25. **Khinaliq** – Ζακίρ Αγκάγιεβ (εκπρόσωπος της κοινότητας των Khinaliq του Αζερμπαϊτζάν, μεταφραστής)

Περιεχόμενα

Διάταγμα του Προέδρου της Δημοκρατίας
του Αζερμπαϊτζάν κ. Ιλχάμ Αλίγιεβ4

Με αγάπη στον φον Ντιτς (εναρκτήριοις λόγος).....7

Ερρίκος Φρειδερίκος φον Ντιτς

Η σύγκριση του νεωστί ευρεθέντος Κύκλωπα των
Ογούζων με τον Ομηρικό.....13

«Μύθος για το πως ο Μπασάτ σκότωσε τον
Τεπεγκιόζη».....43

Περί του έπους «Το βιβλίο του Ντεντέ Κορκούντ».....65

Για τον Ερρίκο Φρειδερίκο φον Ντιτς.....68

Ευρετήριοονομάτων.....71

Μεταφραστές75

*Αρχισυντάκτης - Αλίσ Αγκαμιρζόγιεβ
Επιμέλεια σύνταξης – Ματανάτ Γκαραχάνοβα*

*Εκδόσεις «Μουταρτζίμ» Εκδόθηκε στις 05.11.2015. Μέγεθος: 5ε.ς.
Γραμματοσειρά: Palatino. Αντίτυπα 1000.*

*Εκδόσεις «Μουταρτζίμ», Αζερμπαϊτζάν, Αζ1014, Μπακού, οδ. Ρασούλ Ρζα, 125.
Τηλ.: (+994) 596 21 44, e-mail: mutarjim@mail.ru
www.mutercim.az*